

Uvodnik

Jernej Šček

Olimpijski letni časi

So reči, ki se ponavljajo, a vsakič drugače. Ciklično, krožno, ritmično. Vsako leto nas vračanje letnih časov preseneča, čeprav je vedno ista zgodba. A kaj, ko se ruj tako škrlatno blešči, kaj ko nam ob prvem snegu vsem gre na otroško, ko se vselej z nasmehom in polno košaro pridelkov vračamo z rodovitne njive. V popoldanski poletni sopari sanjamo o zmrzali in težkih "bundah", pozimi pa šklepetaje tarnamo, kdaj se bomo otrešli mraza.

Nekoliko daljša in dražja časovna parabola sadi, kali in žanje največji športni spektakel tega sveta. Končno smo v petek, 27. julija, dočakali slavnostno odprtje poletnih olimpijskih iger 2012, 30. olimpijade moderne dobe, ki se po letu 1908 in povojnem 1948 že tretjič vrača v London. V slogu "transparentnega" 21. stoletja je bilo veliko povedanega, preden je 10.500 športnikov iz 204 držav stopilo na Otok. Legendarni režiser Danny Boyle naj bi se z otvoritveno predstavo z 10.000 nastopajočimi na olimpijskem stadionu v Stratfordu vrnil k preprosti tradiciji. Velika Britanija se je z ruralnih zelenih gričev in ravnin z industrializacijo dvignila nad evropskega "kmetavzarja", zdaj pa se vrača v slogu post-kolonializma, ko je za gospodarski pospešek celo Commonwealth odveč. Gostovanje OI ponese državo na Olimp nesmrtnih. Seveda ne gre samo za razprodane stadione, olimpijskega duha, fair-play, življenjski trud in ambicije tisočerih atletov, vzhičenost naroda ali migetanje kraljevih zastavic. Že res, da bomo do 12. avgusta vsak dan ploskali nepoznanim atletom, iskreno navijali in sočustvovali ob porazih fenomenov disciplin, za katere prvič slišimo, loščili čevlje protagonistom novodobne športne mitologije. Tako pač je: eni telovadci ciljajo, garajo in tekmujejo v sponzorski in medijski anonimnosti, drugi pa za podobno delo dobivajo 17 milijonov dolarjev letno (pomnožite krat pet in potegnili boste črto začetne peterke ameriškega Dream team-a). Ljudstvo bo lahko vsaj šestnajst dni obilno pomalicalo z igrami, če že kruha primanjkuje.

Olimpižem ohranja svoj čar v nagovorih javnih delavcev, a tudi v srcih športnikov ter športnih ljubiteljev. Še vedno združuje svet v mavrico petih krogov. Da pa je to vse - iluzija. Klubski magnati, oglaševalski mogotci, profesionalizem. Filmsko vlogo olimpijca je potrebno igrati 24 ur na dan. Samo poglejte, kdo se gnete v prvih vrstah. Publika tam visoko nad stadionom, v "mešani coni" fotografiji, reporterji, sponzorji. Mi odločamo, kdaj se kaj začne, komu beseda, kdo obstaja. Za nami pa globokomorske finančne odločitve. Kaj storiti, stavka, bojkot? Kje pa, le zavedanje, da kapital ne obstaja. Kako, boste rekli? Kaj pa spread, bond, bdp? Finančni faktorji pogojujejo naš življenjski standard, toda ustvarili smo jih sami. Finančni kapital je bila politična odločitev, zdaj pa čiračara kot nekakšna camera obscura. Prav tako so se pred tremi desetletji odločili za razvoj civilizacije na podlagi posojil in lizinga, sedaj pa se s tehnično odločitvijo vračamo k zategovanju pasu. Če bi pred leti TKB namesto foteljev, louverških trezorjev in lestencev v palači Arrigoni poskrbela za finančno avtonomijo manjšine, bi mladi lahko upali v prihodnost, zaposlitev. Vsako obdobje ima svoj luksuz. Odločitve, pač.

Vso srečo športnim olimpijcem, prijetno spremljanje navijaškim olimpijcem in, kaj pa č'mo, dober zaslužek finančnim olimpijcem. Prosim, ne samo iger, tudi kruha nam dajte.

London 2012: olimpijski obroči sloge

Ob "izgonu" nadškofa Alojza Urana iz domovine Bomo kdaj izvedeli resnico?

"V zvezi z upokojenim ljubljanskim nadškofom msgr. Alojzom Uranom in njegovim predvidenim umikom iz Slovenije po navodilu Svetega sedeža se v nekaterih slovenskih medijih omenja tudi moje ime, češ da naj bi vplival na disciplinske ukrepe, ki zadevajo mojega naslednika na sedežu ljubljanske nadškofije. Eden od pobudnikov podpore nadškofu Uranu, gospod Valentin Zibelnik, je v preteklih dneh na spletnih straneh med drugim zapisal, da naj bi podpisani imenovanje Alojza Urana za ljubljanskega nadškofa leta 2004 označil kot 'kadrovska napaka'. Novinar Dela mi v Sobotni prilogi z dne 28. julija 2012 podtika isto trditve: izjavil naj bi, da je imenovanje nadškofa Urana 'kadrovski kiks'. Kakor trdi, naj bi 'Rode po Vatikanu svojega škofovskega naslednika postavljaval v slabo luč prav v časih, ko se je Uran odločil, da finančno že precej razmajani mariborski nadškofiji ne bo pomagal z denarjem Gozdnega gospodarstva Bled, ki je prek Metropolitane v lasti ljubljanske nadškofije'. Nепreverjenih in neutemeljenih namigovanj so polni tudi drugi mediji, češ da naj bi s svojim vplivom in celo s spletkami vplival na dogodke v zvezi z nadškofom Uranom. Vse navedene trditve so laž, vsa namigovanja so izmišljena, so daleč od resnice in zavajajo javnost. Ob imenovanju Alojza Urana za ljubljanskega nadškofa leta 2004 sem povedal, da to resda ni bila moja izbira, da pa spoštujem odločitev svetega očeta. O kadrovski napaki ali kixsu nisem govoril. Prav tako lažna, krivična in izmišljena je trditev, da sem nadškofa Urana v Vatikanu postavljaval v

slabo luč ravno v času, ko se je odločil, da mariborski nadškofiji ne bo pomagal z denarjem Gozdnega gospodarstva Bled. To je hkrati tudi zunaj vsakršne logike in zgodovinskega konteksta. Ko sem leta 1997 postal ljubljanski nadškof metropolit, so ljubljansko nadškofijo vabili, naj pristopi k sodelovanju pri projektih mariborske škofije. Tedaj sem jasno povedal, da ljubljana pri teh projektih ne bo sodelovala. Če se je nadškof Uran pozneje - o tem ne vem nič - odločil za isto linijo, sem tega samo vesel. Da bi ga zaradi tega v Vatikanu 'postavljaval v slabo luč' - komu kaj takšnega lahko sploh pade na misel?! Kako naj bi se izneveril smeri, v kateri sem deloval kot ljubljanski nadškof, samo da bi škodoval svojem nasledniku? Na navedena podtikanja in namigovanja odgovarjam z besedami francoskega diplomata Talleyranda: 'Tout ce qui est excessif est insignifiant'. 'Vse, kar je pretirano, je brez pomena', je izjava kardinala Franca Rodeta, ki jo je v ponedeljek, 30. julija, posredovala Slovenska škofovska konferenca, medtem ko je 25. julija ista ustanova medijem na Slovenskem poslala "Skupno izjavo ljubljanskega nadškofa msgr. dr. Antona Stresa in upokojenega ljubljanskega nadškofa msgr. Alojza Urana", ki se je glasila takole: "Ob ponovnih govoricah v povezavi z umikom upokojenega nadškofa msgr. Alojza Urana sedanji ljubljanski nadškof msgr. dr. Anton Stres in upokojeni ljubljanski nadškof msgr. Alojz Uran obžalujeva, da se je v javnosti pojavilo toliko različnih domnev, ki so med katoliškimi verniki in v celotni javnosti sprožile nemir in nezaupanje. Obžalujeva, da so to nelagodje nekateri izkoristili za ponovno izražanje svojih nestrpnosti in predsodkov do katoliške Cerkve. Res je, da je nadškof Uran v dosedanjih pogovorih v Vatikanu v pokorščini sprejel navodilo, da se v bližnji prihodnosti začasno umakne iz Slovenije. V tem ne vidiva kršitve človekove pravice do bivanja v domovini, ampak spoštovanje pravice Cerkve, da klerikom zapove kraj bivanja. Upava, da bo odsotnost pripomogla k pomiritvi in da se bodo nesporazumi pojasnili. Vernikom sva hvaležna, da čutijo s Cerkvijo, s škofi in duhovniki, ter jih prosiva, da ohranijo edino-

st in zaupanje. Verjameva, da bodo vse stiske, ki jih v tem trenutku doživlja Cerkev, okrepile našo krščansko identiteto, zrelost in odgovornost zanjo. Zato jih tudi prosiva, naj v teh težkih časih okrepijo svoje molitve za Cerkev".

Že če samo gornji izjavi prebere še tako neuk bralec in vernik, mu je jasno, da je slovenska Cerkev ponovno v vrtincu hude nevihte in medijskega pogroma, saj je mimo vseh uradnih virov v javnost pricurljala vest, da je msgr. Alojz Uran "izgnan iz Slovenije". Pojavljala so se taka in drugačna uganjanja, zakaj je temu tako. Prav našemu goriškemu duhovniku g. Karlu Bolčini, ki je izvedenec za cerkveno pravo, gre zasluga, da so mediji na Slovenskem končno le začeli razmišljati bolj umirjeno, saj so g. Bolčino kontaktirali za pojasnila domala vsi slovenski mediji, citirala ga je tudi Slovenska tiskovna agencija.

Dejstvo pa je, da je bila s tem dogodkom, predvsem pa s prikrižanjem tega, da bo msgr. Uran na jesen najbrž odšel živeti v Trst, narejena velika škoda, in to predvsem zaradi sprenevedanja in neumestnega prikrižanja objektivnih stvari. Čisto dovolj bi bilo, če bi se že ob prvih namigih o tem, da se je msgr. Uran in msgr. Krambergerju prepovedalo javno nastopanje, pred meseci jasno povedalo, za kaj sploh gre, ne pa da sprenevedanju in poraznemu molku ni bilo videti konca. Živimo v globaliziranem svetu, informacije tečejo po internetu, vsako skrivanje je škodljivo, še posebej za Cerkev, do nas kristjanov pa ponižujoče, saj imamo občutek, kot da bi nas vrh Cerkve imel za male, zaupanja nevedne otroke, kar seveda nismo. V časih je veljalo, da je imel Vatikan najboljšo diplomacijo; danes v to na Slovenskem lahko dvomi prav vsakdo, vsaj po zadnjem dogajanju v Sloveniji v Cerkvi sodeč, saj sredi medijskega meteža apostolski nuncij ne more enostavno "biti na dopustu" in se tako izogniti vsakemu komentarju, predvsem pa pojasnilom, ki si jih, vsaj verniki, če že drugi ne, gotovo zaslužimo! Predvsem pa smo slovenski verniki ob tem zadnjem dogodku lahko upravičeno besni, da smo morali o zadevah, ki se tičejo priljubljenega dušnega pastirja, kar je msgr. Alojz Uran vsekakor še danes, informacije izvedeti iz laičnih in slovenski Cerkvi gotovo, milo rečeno, nenaklonjenih medijev.

Da so bile določene informacije izkrivljene, je dejstvo; in prav to govori o tem, da bi bili odgovorni dolžni vernikom povedati že veliko prej resnico: da bo msgr. Alojz Uran moral v tujino na bivanje.

Sporočilo uredništva

Uredništvo Novega glasa sporoča cenjenim bralkam in bralcem, da bo zadnja številka pred poletnim premorom izšla v četrtek, 9. avgusta, naslednja pa bo izšla v četrtek, 30. avgusta. Uprava v Gorici bo zaprta od ponedeljka, 13., do petka, 17. avgusta.

Ne škodljivim posegom na Krasu in podpora kraškim javnim upravam Deželne volitve in pozornost na načrte za infrastrukture

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti - zbirne stranke Slovencev v Italiji - se je prejšnji torek, 24. julija, sestalo na zasedanju, ki je bilo namenjeno aktualnim političnim vprašanjem in pripravam na deželne volitve, ki bodo prihodnje pomlad. Posebna pozornost pa je bila namenjena tudi raznim okoljskim vprašanjem, ki zadevajo sporen načrt za gradnjo hitre železnice Benetke

pretes vprašanje državnih volitev in v zvezi s tem analiziralo dogajanje v italijanskem parlamentu, kjer potekajo pogajanja za nov volilni zakon. Tajnik Terpin je vodstvu stranke orisal pogovore s parlamentarno skupino SVP, s katero že potekajo dogovori, da bi v nov volilni zakon vključili tudi določilo člena 26 zaščitnega zakona št. 38/01 za olajšano izvolitev predstavnikov slovenske narodne skupnosti.

ti električni centrali na biomase in stališče rajonskega sveta za vzhodni Kras, ki ravno tako oporeka lokaciji. SSK je tudi zelo zaskrbljena nad dogajanjem okoli morebitne gradnje uplinjevalnika. Italijanska vlada mora spoštovati mnenje javnih uprav in prebivalstva, ki od vsega začetka opozarjajo na negativne posledice objekta na okolju in razvoju, ki se razširijo tudi na slovensko stran.

Damijan Terpin (foto DPD)

Trst, lokacijo električne centrale na biomase na Opčinah in lokacijo plinskega terminala v Tržaškem zalivu. V ospredje je prišla tudi tema, ki zadeva 17. člen vladnega zakonskega odloka 95/2012 za korenito zmanjšanje pokrajine. Deželni tajnik Damijan Terpin je v uvodnem poročilu najprej obravnaval priprave na deželne volitve leta 2013. Izrazil je zadovoljstvo, da je deželna tajnica Debona Serracchiani sprejela kandidacijo za predsedstvo dežele. Slovenska skupnost pozitivno ocenjuje izkušnjo sodelovanja z Demokratsko stranko tako v deželni svetniški skupini kot tudi v raznih krajevnih upravah, v katerih izvoljeni SSK in DS aktivno uresničujeta in razvijata uspešne upravne izbire. Različni pogledi na določena odprta vprašanja sodijo v normalno politično dialektiko in vsekakor v iskanje možnih sintez. Zato bo SSK predlagala že septembra deželno politično omizje z vodstvom DS, da preveri možnost, pogoje in programsko osnovo za razvoj odnosov in nadaljnje sodelovanje tudi s pogledom na prihodnje volilno pomlad z volitvami v romski parlament in obnovo deželne uprave.

Deželno tajništvo SSK je vzelo v

Deželno tajništvo SSK je na podlagi poročila pokrajinskega tajnika za Tržaško Petra Močnika zavzelo stališče glede lociranja infrastruktur na področju, kjer živijo Slovenci. Stranka SSK podpira negativno mnenje, ki so ga izdale občinske uprave na goriškem in tržaškem Krasu na račun načrta za gradnjo hitre železnice. Čudijo se zato stališču tržaške občine, ki podpira ta načrt. Pristojne oblasti in vodstvo železniške družbe morajo upoštevati naravne in družbene posebnosti prizadetega področja, zato je SSK prepričana, da je edina možna rešitev posodobitev obstoječe proge. Prav tako je tajništvo SSK podprlo pobudo pro-

krčenje števila pokrajin je v sklopu dežele FJK vprašljivo. Deželno tajništvo SSK je mnenja, da mora deželni predsednik Renzo Tondo uveljaviti posebno avtonomijo naše dežele in najti pravo rešitev. Pokrajine ne smejo postati grešni kozel in se ne smejo ponoviti nerodnosti, ki so prizadele Gorske skupnosti, pri čemer so bili najbolj oškodovani ravno Slovenci na Krasu, saj so takrat edini ostali brez tovrstne upravne enote. Pokrajine lahko odigr-

vajo pomembno koordinacijsko vlogo skupaj z občinami in bi jim bilo treba kvečjemu povečati pristojnosti, kar se tiče upravljanja ozemlja in storitev. Dežela FJK mora tudi poudariti dejstvo, da so pokrajine Gorica, Trst in Videm pomemben organ pri izvajanju določil zaščitnega zakona 38/01 in nudijo slovenski narodni skupnosti pomembna predstavnika in upravljaljska mesta. Prav na ravni nižanja ravni izvoljenih predstavnikov Slovenci ne moremo več popuščati, saj pomeni izguba prisotnosti v izvoljenih organih javne uprave hudo poseganje v občne priznane demokratične in državljanske pravice, posebej manjšine.

Zadovoljstvo ob sprejetju novega evroprojekta SSO V Kanalski dolini je potrebna večja pozornost

Izvršni odbor SSO - Sveta slovenskih organizacij je v sredo, 25. julija, imel v Gorici svoje zadnje zasedanje pred poletnim premorom. Ob deželnem in pokrajinskem poročilih so člani Izvršnega odbora namenili največ pozornosti stanju v Kanalski dolini, pripra-

Planika, o katerem je poročal časopis Dom v zadnji številki. Odbor je z zaskrbljenostjo sprejel v vednost, da ni bilo vnesenih bistvenih sprememb v vodstvo društva, ki ostaja tako brez sodelovanja in vezi z večino slovenskega življa v Kanalski dolini. Zato je po mnenju Izvršnega odbora SSO nujno vzeti v pretres željo širšega kroga ljudi po oživitvi novega pristnega duha kulturnega življenja Slovencev v Kanalski dolini.

Drago Štoka

Izvršni odbor je analiziral pozitivne in negativne odmeve na objavo dokumenta SSO o komunikacijskih sredstvih in bil mnenja, da so obravnavane tematike trdno veljavne in potrebne še nadaljnje raziskave in poglobitve. Zato so sklenili, da jeseni skliče Deželni svet

SSO, na katerem bo tematika o zamejskih medijih, to je o tisku, radiu TS A in spletni strani deležna tudi dokončno trdnih sklepov.

Deželna konferenca o slovenski manjšini, ki jo je predsednik Deželnega sveta FJK Maurizio Franz sklical za 13. oktober in bo potekala v Gorici, mora biti, po mnenju Izvršnega odbora SSO, trenutke resne in poglobljene razprave o stanju znotraj skupnosti in o načinih, kako čim bolj učinkovito nastaviti razvoj, tako v sklopu javnih uprav kot tudi v delovanju in strukturah civilne družbe. Izvršni odbor je tako sklenil, da bo o tem primerno obvestil čim večje število članic SSO in jih vključil v sodelovanje. V tem smislu je Izvršni odbor določil, da pripravi predlog, ki bo imel za osnovno razvojno smernico ovrednotenje kapilarnega delovanja na ozemlju, kjer živi slovenska narodna skupnost.

Izvršni odbor SSO je nadalje z zadovoljstvom sprejel v vednost informacijo, da je bil sprejet

Evropski projekt ENRI, ki ga je SSO prijavil na razpis. Celoten postopek priprave in vsebino novega evroprojekta je Izvršni odbor predstavil Ivo Corva. Evroprojekt ENRI je standardne vrste, spada v sklop prednostne osi št. 1 in zadeva uporabo obnovljivih energetskih virov in energetskega varčevanja za tretji sektor, kamor spada tudi delovanje ne-profitnih društev in organizacij.

Izvršni odbor SSO je sprejel v vednost tudi odklonilni odgovor deželnega odbornika za šolstvo Roberta Molinara na prošnjo občinskih uprav Tipa-

ne, Barda, Naborjeta-Ovčja vas in Trbiža za ustanovitev posameznih dvojezičnih oz. trojezičnih šol. Odbor je ugotovil, da bi predlog župana občine Tipane Elia Berre o ustanovitvi ene same dvojezične šole v Terških dolinah verjetno naletel na boljši odziv. Vsekakor je napovedano povišanje učnih ur slovenskega jezika v šolah dveh občin pozitiven napredek za širjenje in uveljavitev slovenskega jezika na tem izpostavljenem področju.

Izvršni odbor SSO je na predlog predsednika SSO Štoka sprejel novo članico KD Melodia. Članom Izvršnega odbora je Štoka orisal delovanje in cilje društva, nato je prišlo do soglasnega sprejetja nove članice.

Maurizio Franz

Med udeleženci ministrica Ljudmila Novak in predstavniki SSK

Poletni izlet Enotne liste

Poden in Slovenj Plejberk, ki ležita v osrčju Karavank na jugu Koroške, sta bila v petek, 27. julija, kraja vsakoletnega izleta Enotne liste, zbirne stranke koroških Slovencev. V prekrasni dolini pod Vrtačo (2181m) se je zbralo lepo število udeležencev, ki so si privoščili dveurni pohod med travniki in bogatimi gozdovi. Na koncu pohoda je bilo krajše druženje na domačiji Podnar,

med katerim so bile izpostavljene aktualne teme, ki zadevajo stanje Slovencev na Koroškem, odnose med Avstrijo in Slovenijo, politično dogajanje v Sloveniji ter odnose med sestrskima strankama Enotne liste in Slovenske skupnosti.

Uvodni in pozdravni nagovor je imel predsednik Enotne liste Vladimir Smrtnik, ki ni mogel mimo hude institucionalne krize v koroški deželni vladi zara-

di več primerov korupcije. Podčrtal je temeljne ideale enotnega političnega nastopanja in delovanje Enotne liste, ki ga zelo pogujejo volilna pravila in visok vstopni prag. Kljub tem težavam pa so predstavniki Enotne liste povsod uspešno dejavni. Še najbolj pri tem izstopa delo župana Franca Jožefa Smrtnika v občini Železna Kapla.

/ stran 3

Povejmo na glas

Za mlade pa še vedno nič?

Medtem ko kriza z vse večjo ostrino stopa v naše življenje in že kaže znake rušilnega namena, se slej ko prej zavevamo, da ni več dosti časa za reševanje najbolj ogroženih slojev. In med njimi seveda posebno mesto zavzemajo mladi. Mladi, ki nimajo pravih perspektiv in se utapljajo v vse večji brezposelnosti in celo resigniranosti. Vsa druga med tistimi, ki nimajo dela, niti ne študira in niti ne išče več zaposlitve, kar je milo rečeno skrajno zaskrbljujoče. To pomeni, da mladi ne verjamejo več v kakršno koli spremembo na bolje, kar je trda nezaupnica starejšim generacijam, ki bi vendar morale kaj storiti. Toda dogodki kažejo, da v starejših generacijah verjetno ni moči za velika dejanja in s tem tudi ne pripravljenosti nanje. V tem smislu je Banka Italije pred dobrimi dvema tednoma objavila podatek, ki bi ga moralo časopisje in vsi mediji objaviti na prvih straneh. Vsa zadeva pa je šla mimo na notranjih straneh časopisov z zelo kratkim zapisom in bledim naslovom, ki očitno ni želel vzbuditi pozornosti. Banka Italije je obvestila javnost, da so se posojila za nakup stanovanja v štirih letih krize, torej od 2008 dalje, v primeri s prejšnjim štiriletnim obdobjem zmanjšala za 20%. V istem času pa so se enaka posojila za mlade do 35 let ravno tako zmanjšala, vendar za več kot 30%. Podatek je osupljiv toliko bolj, kar se tiče mladih, saj ni težko razumeti, da je nakup stanovanja zanje, in še posebej za mlade družine, temeljnega pomena oziroma nepogrešljiva dobrina za pričetek sa-

mostojnega življenja. Da je medijska meglitev omenjenih dejstev več kot sumljiva, pričča kratka razlaga banke, zakaj je temu tako. Pogoji za posojilo so v zadnjem času nekoliko zaostreni, zato je tudi povpraševanja nekoliko manj. Pozor, tu pa so navedbe, ki so nevzdržne. Pogoji za posojilo so nekoliko zaostreni, potemtakem zaostreni tudi za mlade? Pred mlade v težavah, v kakršnih so, se postavljajo ostrejši pogoji za nakup stanovanja? Za nakup prvega stanovanja, za pričetek njihovega samostojnega življenja? Kje pa so olajšave? In kaj je z obljubami, bolje rečeno frazami, da mora družba v prvi vrsti poskrbeti za mlade? Za mlade, ki so naša prihodnost, za mlade, na katerih gradimo? Namesto olajšav ostrejši pogoji za najem posojila, je to mogoče? Kam smo prišli in kaj kot družba sploh mislimo? Uradna družba res misli poskrbeti za mlade? Ali pa so banke republika zase, ki nikomur ne odgovarjajo in nikogar ne poslušajo, pač pa opravljajo posle zgolj po ekonomskem ključu, ki ne pozna nikogar, če le-ta ne jamči za finančno kritje? Je družba v odnosu do bank že popolnoma brez moči, kljub temu da jih nenehno zalaga z velikanskimi vsotami pomoči oziroma dokapitalizacije? Tovrstno stanje je izjemno žalostno in že grozljivo. Spodmika tla prihajajočim generacijam, s tem pa nas vse spreminja v ljudi brez prihodnosti. In brez prihodnosti ni pravega življenja, ni dostojanstva, so le temna obzorja, ki ubijajo luč.

Janez Povše

POGOVOR Politik, publicist in planinec dr. Rafko Dolhar

"Človek ne more živeti izkoreninjen kot kamen na cesti"

Generacije minevajo, pomembne osebnosti in njihova dela pa ostanejo. Dr. Rafko Dolhar je ena izmed nezamenljivih figur za vse, ki živimo na zahodnem robu slovenskega etničnega prostora. Politični in kulturni delavec, zadnjih šestdeset let vodilni član stranke Slovenska skupnost, zdravnik po poklicu in predsednik Slovenskega zdravniškega društva Trst-Gorica, strasten planinec in opisovalec narave, ki ga je venomer vabila k sebi. Spoznal sem ga preko njegovih planinskih knjig, ki jih dlakocepsko iščem po boljših trgih. Navdihuje me in poučuje, pa naj bo preko opisov suhih kraških stezic za nabrežinskimi sanatorijem, preko fenomenalne zgodbe o življenju Juliusa Kugyja ali pa preko opisa globokih potez divjin Dunje in Zahodnih Julijcev. Literatura mi je odprla vrata do častitljive osebe, ki je svoje življenje posvetila svojim krajem in ljudem.

Poznam vas preko goriške literature. Kaj bi rekli o svojih trbiških letih, ki se zrcalijo v predanosti Zahodnim Julijskim Alpam? Je bila "presaditev" v Trst težavna?

Rojen sem na Trbižu in sem od prvega dne slovenske šole prišel v Trst, k nonotom k Sv. Ivanu. Tu sem se udomačil in se tudi ob študiju medicine v Padovi vedno vračal. Sveže diplomiran sem začel izvajati poklic v kraškem sanatoriju. Nobenega preskoka ni bilo, ker smo doma vedno govorili "standardno" slovenščino, toliko je res, da ko sem prišel v gimnazijo, sem govoril boljše kot moji tržaški sošolci. Profesor slovenščine je celo mislil, da sem kak begunec iz Slovenije. Smešna stvar za fanta iz krajev, v katerih se razen v Žabnicah in Ukvah slovenščina ne govori.

Hribi so vam blizu od mladih nog.

Oče je izkoristil vsako priložnost, da je šel v hribe in me vzel s seboj. Navezal sem se predvsem na domači okoliš Zahodnih Julijcev s pretvezo, da ob nedeljah obiščem družino. Z nekaterimi prijatelji z Jesenic smo nakakovali Vzhodne Julijce, druga gorstva sem zanemaril. V 90. letih sem bil na trekingu (pohodništvu) na Himalaji v območju Nepala. Domača vrhova sta seveda Montaž in Viš; prvega sem obiskal s sestro že pri dvanajstih letih. Oče je bil zelo pogumen, naju je brez naveze peljal tja gor.

Iz visokogorja na prgišče Krasa. Vaši opisi sprehodov za delovnim mestom po Krasu, tja do Šentlenarta, Volnika in Grmade, nam razkrijejo idilično pokrajino, ki jo morda v živčnem vsakdanju spregledamo. Ali ta vaš Kras še obstaja?

Kras mi je prvič nadomeščal hribe, toda poleg izredno lepe pokrajine od Glinščice do Grmade so me fascinirali ljudje. V letih političnega izpostavljanja sem prišel v stik z njimi in njihovimi problemi. Ob kraških sprehodih sem stopil do ljudi, iz dolgih pogovorov pa sem njihove probleme ponel na politično omizje.

Skoraj nostalgična slika ob vzdusju "oddaljenosti" današnje politične elite, naj bodo to bocconijski tehniki ali oportunisti, ki niso tam za ljudstvo...

Jaz sem stopil na teren, med ljudi in njihove zgodbe. Včasih

smo med nesčetimi volilnimi kampanjami imeli stike z območjem, spoznavali smo ljudi in oni nas. Danes volilnih shodov ne prirejajo več, morda le kako zborovanje. V mojih časih je bil stik z ljudmi veliko bolj neposreden: mislim, da je to še danes pogoj "dobre" politike, ki kljub vsemu ostaja reševanje problemov ljudi.

Zadnje hribovsko vprašanje, in sicer o naši planinski poti SPD Trst, potem pa obrneva stran. Bili ste oblikovalec "vertikale", ki povezuje Tromejo z Glinščico in poteka ob zahodnem slovenskem robu. Ali je danes še aktualna? Ali se vam ne zdi, da je njen kulturni pomen takšen, da si ne smemo dovoliti njenega izumrtja?

Velik podvig, ki smo si ga z dr. Mašerovo in drugimi zamislili in izpeljali, je nekako "ostal v zraku". Nekaj časa so po vertikali hodili, zaradi nevednosti pa markacije bledijo, v Benečiji so se popolnoma izgubile. Brat je pred dvema letoma poskušal priti čez, toda bilo je mučno. Slabo je označena, zaraščena in brez vmesnih postojank za prenočevanje. Ravno pod nami v Gašparjetih je dober primer: na zemljevidu SPDT "Trst in okolica" je ta panoramski odsek označen, na terenu pa je povsem izgubljena. Obnovitev vseh petih delov trase (posvečenih dr. Alojzu Dolharju, dr. Henriku Tumi, duhovniku Martinu Čederu, dr. Klementu Jugu in Zorku Jelinčiču) ne bo lahka, saj je območje obsežno, manjka pa nam izurjenih markacistov. Smisel poti SPDT je, da obiskovalca popolje na pomembne kraje, ki jih navadno spregledamo. Sicer dobrodošla ponovna oživitve zahteva veliko moči in ljudi, ki jih trenutno ne vidim.

V letošnjem letu ste po 60-letnem aktivnem udejstvovanju zapustili predsedniško mesto Slovenske skupnosti. Nekaj dolžnostnih vtisov, prosim.

Za to izkušnjo mi ni žal. Začel sem kot občinski svetovalec in ugrižnil v politično jabolko. Takrat smo rabili veliko časa za majhne rezultate: ali tako ali pa... nič. Koliko desetletij je, recimo, trajalo, da je župan Illy po strašni borbi za slovenske smerokaze v Križu, Bazovici in Trebčah postavil še vse ostale! Ob vseh slovenskih pisateljih in kulturnikih se vedno lahko stopamo samo po treh, poimenovalih bazoviških ulicah. Danes se sprašujemo: ali je to malo ali dosti? Za malo pravice smo se veliko borili in celo zaščitni zakon ne zagotavlja izvajanja vseh določil, npr. vidne dvojezičnosti. Občinskega odbornika nismo dobili kljub tej nam tako naklonjeni občinski upravi. Predsednik občinskega sveta je jalov kompromis, saj je po mojem občinska oblast na ravni odbora.

O začetkih...

V začetku je na levosredinskem polu Komunistična partija veliko kontestirala, a brez vplivne besede, kajti v demokraciji ukaže pozicija, opoziciji pa onkraj kritiziranja ni dovoljeno. Takrat je bilo osem ali devet slovenskih občinskih svetnikov, od

tega sva z Dušanom Hreščakom delala v večini, pet ali šest komunistov pa v opoziciji ni doseglo veliko. Po "nesrečnem Osimu" so se stvari znatno spremenile na slabše, po toliko letih se spet nekaj svetlika, saj z levosredinsko koalicijo na oblasti lahko nekaj dosežemo. Težka situacija je v deželnem svetu, kjer se Gabrovci in Kocjančič trudita iskati dobre diplomatske odnose. Nekoč je bila odpornost naših ljudi do nepravilnosti večja, nekako "razkodomili" smo se, tako da ne dvigujemo dovolj

združitev obeh krovnih organizacij, enotne slovenske stranke in skupnega predstavnštva.

Različni ljudje različno mislimo. Tu so neke pogojenosti, zaradi katerih ne verjamem, da je možno združiti obe krovni organizaciji. Različni so zgodovina, struktura in ekonomski temelji, kar se pozna še danes s tem, da ima ena večjo podporo od druge. To je "kvadratura" kroga. Prav tako sem prepričan, da Slovenska skupnost ne more zbrati pod sabo vseh Slovencev po vz-

prahu ob neizvajanju zakonskih predpisov. Zakaj ne udeležamo pravic, ki smo jih že dosegli, npr. to, da z majhnim namigom povrnemo poitalijančeni priimek v prvotno slovensko obliko?

Kakšne so danes politične naloge, prioritete Slovenske skupnosti?

Prva je izvajanje že uzakonjenih političnih pravic. Drugič: trnov problem zastopnosti slovenske manjšine na ozemlju. Desetletja smo se borili za pravilno uporabo kraškega območja, za omejitve škodljivosti "avtoporta" na Fernetičih, proti strukturi v Selsljanskem zalivu. Prav zanima me, koliko nekaj sto novih prebivalcev t. i. Porto Piccolo v Selsljaju bo tam privezalo ladjo, koliko bo v občini novih prebivalcev. Naše borbe za regulacijske načrte niso bile zaman tako ostre. Vidnih rezultatov napačne politike, ki s pretvezo turizma potisne v ospredje rezidentni program in z njim spremembo demografske slike, je veliko, npr. spalno naselje Girandole v Zgoniku in Porto San Rocco v Miljah. Zdi se mi, da se borimo proti mlinom na veter. Dosti se govori o povezavi morje-Kras, sam pozitivno ocenjujem pobude mladih vinarjev in kmetovalcev, ki obdelujejo zemljo na sodoben način in vlivajo poguma kraškim ljudem z ustvarjanjem delovnih mest in z oživitvijo ruralne ekonomije.

Ali je razmah osmic in agriturizmov na Krasu primer dobre prakse, prava reprezentativna dejavnost tega desetletja?

Lahko, čeprav bi se morale ob njih oplajati in razvijati tudi druge gospodarske dejavnosti. Živnorenoreja, sirarstvo, paša: da so pršuti res s Krasa in sir res iz Zidaričeve mlekarne! Zakoni določajo odstotke "domačnosti" pridelkov, toda rad bi se prepričal, da se surovine ne kupujejo v Zadrugah.

Sedaj pa vprašanje glede

veruje v svetovno revolucijo, bo pač ostal svojega mnenja, jaz pa svojega.

So torej slovenska zavest, kultura in pripadnost točka, za katero Slovenska skupnost ne priznava kompromisa?

Narodnostno vprašanje je temeljna pregrada z drugim delom manjšine in ne more biti drugače. Recimo: do danes je slovenskega parlamentarca v Rimu jamčila komunistična partija v eni ali drugi obliki. Slovenska skupnost je slovenske poslance vedno podprla in dogajalo se je, da nas niso niti povohali. Primarne volitve ali koprski primer, kjer ima italijanska manjšina garantiranega parlamentarnega poslanca s pičlimi petnajstimi glasovi: "čez cesto" imamo zgled, kako se lahko po zakonu jamči zastopstvo manjšinskega poslanca. Kdor drži škarje in platno, ne bo pu-

stil vajeti iz rok, razen če pride po zakonu do drugega načina izvolitve manjšinskega poslanca, ne po strankarski, ampak po narodnosti liniji. Žal smo daleč od tega. Še naprej bodo izbirali "politbiroji", ne pa ljudi na ozemlju.

Kje se imamo danes Slovenci v Italiji boljše? Kaj pa vas je najbolj razočaralo?

Na splošno se imamo boljše povsod, celo v Benečiji in Kanalski dolini, kjer so do pred dvajsetimi leti še strašili Gladio in karabinerji. Koliko generacij smo tam izgubili? Z dvojezično šolo v Špetru smo končno vzgojili mlade do nižje srednje šole s slovenskim jezikom, a višje šole še dolgo ne bo. Še vedno bodo izjeme hodile na gimnazijo v Gorico. Asimilacija je vedno na pohodu. V nedogled lahko razpravljava, ali je dobro, da se v slovenske šole vpisujejo otroci, ki niso slovenskega materinega jezika. Vprašanje je, kaj pridobimo in kaj izgubimo.

Kaj pa na Tržaškem?

Nisem pesimist. Prireditve je toliko, da te je kar strah, ko moraš izbirati med obvestili v časopisu ali po radiu. Dramatična je gospodarska situacija. Trst je staro mesto, mladi se borijo s problemom zaposlitve. Potem ko je krovna organizacija zavozila Kreditno banko in t. i. družbeno gospodarstvo, so mladi ostali praznih rok in ta luknja se še ni zapolnila. Situacija zaposlitve naše mladine je bila pred 20 leti veliko boljša, čeprav so bili kanali za visoka mesta "rezervirani". Vloga Trsta kot ekonomskega posrednika med Zahodom in Vzhodom ne funkcionira, podjetja propadajo.

Mislite, da smo imeli v manjšini priložnost pred raz-

padom Jugoslavije zagotoviti večjo gospodarsko samostojnost, s katero bi se danes boljše spopadli s krizo?

Ta možnost je obstajala, mladi so delali v podjetjih družbenega gospodarstva. Da je vse propadlo samo zaradi razpada Jugoslavije, je res samo deloma. Propad Safti in TKB ni nedolžna zadeva, vse to ima kdo na vesti. Če bi pogosto zakrivila Slovenska skupnost, bi nas pribili na križ. Glede investicij je vprašanje, ali je bil, denimo, nakup mega palače na trgu Oberdank upravičen. Marsikdo je takrat pač živel "potratno". Italijanom se ne godi boljše: Lista za Trst nas je zmerjala z balkanizacijo mesta, zdaj pa jo imajo: "kitajskizacija".

Kako po vašem Slovenci iz Italije doživljamo matico? Tudi mi smo raznoliki, meje identitete so dokaj prepustna stvar.

To je težko in obojestransko vprašanje. "Stari" so čutili za svojo bolj Jugoslavijo kot Slovenijo, saj so se celo upirali razpadu balkanske države. V prejšnjem režimu je bila Slovenija za ene matica, za druge pa mačeha, danes smo vsi sinovi iste matere. Mentaliteta manjšinca pa je kljub padcu meje, možnosti državljanstva in skupni prestolnici še vedno ostala enaka. Ne vem, kako bo naprej, saj smo spet tam: ali smo Slovenci z italijanskim državljanstvom ali smo italijanski državljani slovenskega jezika? Nič skupnega nimamo s Kalabriji, nekoč smo rekli, da niti z Bosanci, kmalu ne bomo imeli nič skupnega niti z Ljubljanci. Ko sem bil predsednik tržaškega gledališča, sem vedno pravil, da bi morale naše predstave krožiti po Sloveniji, slovenske pa se ustavit v Trstu in Gorici. To, da smo avtohtoni in samozadostni, ne olajša čutenja enotnega slovenskega kulturnega prostora. Ne vem, koliko je bilo vzajemnega branja časnikov, Primorskega in Dela denimo; stike z obeh strani nekdanje meje dobro goji Primorska poje. Več pa bi lahko storili tudi na področju športnih sodelovanj.

Za konec še to: zakaj je danes še pomembno biti aktivni v skupnosti, za "narodov blagor", na različnih nivojih, društvenem, političnem, kulturnem in športnem?

Mislim, da človek že po naravi ne more biti samotar in živeti izkoreninjen kot kamen na cesti. Živi lahko le družbeno življenje v skupnosti, saj pripadnost vpliva na njegovo mentalno ravnotežje. Številno slovenskih društev in prireditelj nam nudi boljše pogoje kot italijanskim someščanom. Pripadnost v naši skupnosti enačim s solidarnostjo in možnostjo sodelovanja.

Jernej Šček

Z 2. strani

Poletni izlet ...

Ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak se je Enotni listi zahvalila za povabilo. V svojem nagovoru je poudarila prizadevanje za dvig ravni sodelovanja med Slovenijo in Slovenci v zamejstvu in po svetu. Žal je to danes močno pogojevano od hude finančne in gospodarske krize, ki je zajela tudi Slovenijo. Pozdravila je prizadevanja za enotnost in enotno nastopanje, ki označuje delo Enotne liste. Večji smisel za enotnost bi po

njenem mnenju potrebovali tudi v slovenskem političnem prostoru, še posebno v sedanjih okoliščinah. V imenu stranke Slovenska skupnost je spregovoril deželni podpredsednik Hadrijan Corsi, ki je podčrtal sorodnost idealov, na katerih delujeta EL in SSK. Prvi od teh je ravno enotno in samostojno politično nastopanje slovenske narodne skupnosti na Koroškem in v deželi FJK. Omenil je težave, ki jih doživljajo javne uprave, predvsem slovenske občine na obmejnem

prostoru, zaradi krčenja državnih sredstev, saj je avtonomija pri upravljanju narodnostnega ozemlja temelj za razvoj narodne skupnosti. Corsi je še izrazil upanje, da bo Slovenija čim prej in uspešno premostila sedanjo krizo. Na tradicionalnem izletu Enotne liste so bili poleg strankinih članov prisotni še slovenska generalna konzulka v Celovcu Dragica Urteš, podpredsednik NSKS Nanti Olip, predsednik ZSO Marjan Šturm in svetnik Inštituta za narodnostna vprašanja Janez Strgar. Za SSK sta se izleta poleg Hadrijana Corsija udeležila še pokrajinski tajnik Julijan Čavdek in član deželne tajništva David Grinovero.

Je sončenje res nekaj normalnega?

Čas dopustov je tudi čas porjavelosti

S ezona je na vrhuncu, z njim pa tudi čas dopustov oz., če rečemo z znamenito pesmijo Alpskega kvinteta, "Čas počitnic". Kaj pa ljudje na počitnicah počno? Predvsem morajo dokazati, da so bili "na morju" z določenim znamenjem. To znamenje pa je "porjavelost". Znamenje, ki je nekoč zlasti zaznamovalo težaškega delavca, saj so zagoreli v tem času bili naši predniki, ki so grabili po senožetih, ki so delali v pristaniščih, ki so delali karkoli težaškega pač. Danes je ravno obratno, saj predvsem zaznamuje tiste, ki imajo kaj pod palcem, saj ostanejo "beli" danes zlasti tisti, ki si morja ne morejo privoščiti, medtem ko so bili nekoč beli "gospodje". In prav zanimivo je bilo oni dan, ko sva se z bratom odpravila na osvežitev v Sesljan, kjer sva, kakor je kasneje natančno ugotovila bratova tašča, "dvakrat skočila in morje in šla domov". Po tistem drugem "skoku" v morje so se nekateri že začeli cvreti na žgočem soncu, da bi porjavili na vsakem centimetru svojega telesa. Poleti je to že tako vsakdanji spektakel, da se

nam že zdi nekaj povsem normalnega, pa vendar to nikakor ni normalno. Današnja, naša kultura je namreč prva in edina, ki je porjavelost uvrstila med zaželene vrednote, če ni postalo že nekaj družbeno obvezujočega. Od časov stare Grčije in Rima, pa vse do let po 1. svetovni vojni, bi človeka, ki bi se prostovoljno nastavljaval sončnim žarkom, obravnavali kot duševno moteno osebnost. Še danes se v deželah, kjer so ohranili vsaj delček kulturne-

ga izročila, kdor mora stati na soncu, pokrije, kolikor se le da, kakor dokazujejo puščavska ljudstva. Pa da ne bo sedaj kdo rekel, kakšni moralisti, da smo in kako želimo preprečiti razkrivanje telesa, saj so že stari Rimljani, ki so vendarle radi gledali gola telesa, označevali tiste, ki so bili porjavili, s pomenljivim izrazom - infectus. Ta beseda namreč pomeni tudi "okužen" ali "nečist". Da ne govorimo, kako so porjavelost samo imenovali adustio, ki pome-

ni "opeklina". Kakšen pomen naj damo temu čudnemu obredu? Zdi se, da je zadeva predvsem vezana na tisti "zdravi slog življenja", ki predvsem slavi telo in telesno zdravje, saj porjavelost ne nazadnje predpostavlja življenje na prostem, torej tudi zdravo. Morda je to še eden od mnogih eksorcizmov proti boleznim in smrti, ki sta postali tako nezaželena, saj današnja duševno in duhovno osiromašena družba nima pred njima nobene obrambe več. S porjavelostjo namreč lahko povežemo še mnogo drugih zadev, predvsem pa je v središču skrb za svoje telo, ki morda ni pomembna celo jesen in zimo, po-ostane pa izredno pomembna spomladi, saj poleti pride tisti "preizkus v kopalkah", kakor mu pravijo Italijani, ko je pojava še kako važna. Ni pomembno, kakšni smo, temveč, kakšni se zdimo. Zraven temu "zdetju" spada seveda še obvezna plažna knjiga, da se ja vidi, kako skrbimo tudi za svojo kulturo, za svojega duha. Če pustimo ob strani, kako zahtevne knjige je na žgočem soncu mogoče brati. Vendar se v hladni, domači senci bere veliko lažje. Kakor se tudi veliko lažje diha v hladu domačih zidov, kakor smo se lepo naučili, ko smo poleti pomagali pri obiranju breskev. Zgodaj smo vsi, do desetih dopoldne obirali, potem pa šli domov in z obiranjem nadaljevali šele v poznih popoldanskih urah. AV

Ruska kapelica pod Vrščem Spet je združila Slovenijo in Rusijo

Ob Ruski kapelici pod Vrščem so se pred kratkim s tradicionalno slovesnostjo spomnili ruskih vojnih ujetnikov, ki jih je med prvo svetovno vojno zasul snežni plaz. Premier Janša, častni pokrovitelj slovesnosti, je v nagovoru pred okoli 2000 zbranimi kapelico označil za simbol prijateljstva, ki povezuje slovenski in ruski narod. Vodja ruske delegacije, namestnik predsednika zgornjega doma ruskega parlamenta Jurij Vorobjov pa je poudaril, da Ruska kapelica ni le kraj spomina na tragične dogodke prve svetovne vojne, ampak tudi potrditev duhov-

pa je eno od najpomembnejših zagotovil za mir, stabilnost in blaginjo naših narodov ter hkrati v globalnem svetu garancija za ohranitev naših skupnih civilizacijskih vrednot", je poudaril Janša. Saša Geržina, predsednik društva Slovenija-Rusija, ki je tradicionalno prireditev, že 20. po vrsti, organiziralo skupaj z občino Kranjska Gora in ruskim veleposlaništvom v Sloveniji, je podčrtal pristnost slovesnosti, ki se je ohranila vsa ta leta. "Prava prijateljstva se sklepajo počasi in trajajo dolgo", je poudaril v uvodnem nagovoru pred politiki, poslanci, gospodarstveniki, diplomati in ostalimi, ki

ne sorodnosti in vzajemne naklonjenosti slovenskega in ruskega naroda. Ob tem se je Sloveniji zahvalil za zgledno ohranjanje kapelice. Janša je izrazil prepričanje, da Ruska kapelica prispeva k prepoznavnosti Slovenije v Rusiji. K medsebojnemu poznavanju in krepitvi stikov pomembno prispeva kulturno sodelovanje. Tudi slovenska vlada po besedah njenega predsednika preučuje možnosti za odprtje znanstveno-kulturnega centra v Moskvi. Premier je še dejal, da je Rusija za Slovenijo ena najpomembnejših gospodarskih partneric. Glavnino menjave s slovenske strani predstavljajo zdravila, z ruske pa energetske viri. "Gospodarsko sodelovanje je torej v znamenju zdravja in energije, kar je dobra osnova in obet za širitev menjave tudi na druga področja", je poudaril Janša. Ob tem je izrazil zadovoljstvo ob ruskih investicijah v Slovenijo, ki bi si jih po njegovih besedah želeli še več. Premier verjame, da bodo k temu prispevali tudi pravkar sprejeti vladni ukrepi za izboljšanje slovenskega poslovnega okolja. Dvostransko sodelovanje med državama na področju gospodarstva bo po Janševem mnenju v prihodnje okrepilo tudi polnopravno članstvo Rusije v Svetovni trgovinski organizaciji (WTO). Odkar je Slovenija tudi članica EU, dobiva Ruska kapelica po premierjevih besedah še dodaten simbolni pomen, saj simbolno kliče po strateškem partnerstvu med celotno EU in Rusijo. "Vzpostavljanje in krepitve tega partnerstva je ena najpomembnejših nalog sedanjih upravljavcev v vseh prestolnicah celine. Njegovo dokončno oblikovanje v -upajmo - bližnji prihodnosti

so ob tej priložnosti prišli pod Vrščem. Uvodni nagovor bi sicer po prvotnih načrtih moral imeti zgodovinar Jože Pirjevec, a v kabinetu predsednika vlade so predlagali, da bi na prireditvi raje govoril Geržina. "Z akademikom, zgodovinarjem, prijateljem, našim članom Pirjevcem sva potem sklenila, da zaradi danih okoliščin ljudi v imenu društva nagovorim jaz", je novinarjem ob kapelici pojasnil Geržina. "Odločitev ni bila lahka, s prijateljem Pirjevcem sva vse dobro premislila. In v imenu dobrih odnosov z Rusijo, v imenu vseh ljudi, ki so prišli, ne da bi vedeli za stvari, ki so za nekoga bolj, za drugega manj pomembne, mislim, da je prevladala strpnost in to, da je bil osrednji cilj lepa spominska slovesnost", je še dejal predsednik društva. Premier pa po slovesnosti ni želel dajati izjav. Iz Rusije so se slovesnosti ob 96-letnici kapelice pod Vrščem udeležili še delegacija dume na čelu s Sergejem Železnjakom, enota ruskih gardistov in delegacija ruske pravoslavne cerkve, ki jo je vodil voskresenski škof Sava. Premier Janša se je po slovesnosti v Kranjski Gori sešel na dvostranskih pogovorih s podpredsednikom sveta federacije Vorobjovom. Po slovesnosti ob kapelici se je v Kranjski Gori začelo družabno srečanje, na katerem so bile zbranim na voljo specialitete ruske in slovenske kuhinje. S tem so se sklenile letošnje tradicionalne prireditve ob obletnici postavitve kapelice, s katerimi se predstavnik Slovenije in Rusije vsako leto konec julija spomnijo več sto umrlih ruskih vojakov, ujetnikov v prvi svetovni vojni, ki jih je pri gradnji ceste čez prelaz zasul snežni plaz.

Vi sprašujete, duhovnik odgovarja

Andrej Vončina

Včasih imamo verniki pri bogoslužju občutek, da je današnja liturgija preživeta, kako bi nam to razložili, predvsem pa nam povejte, zakaj je usklajena liturgija sploh pomembna!

Verjamem, da včasih vernike res prevzema takšni občutki, ampak ne bi rekel, da je preživeta liturgija, kolikor bolj, da je čas pokazal, kako nikamor niso pripeljale vse deviacije, ki so se v zvezi s svetim bogoslužjem zgodile. V imenu nekega približevanja liturgije ljudem se je pravzaprav vse skupaj izvotlilo, izvedeno. Vrta smo na stežaj odprli svetu, vendar preveč na hitro, pompozno, nepremišljeno. Tako je tu-

di sveto bogoslužje postalo v mnogih elementih zelo posvetno. Vemo namreč, da se svet pač ravna po določenih "modah", te pa so zelo spremenljive, nestalne, hitro se menjavajo in izginjajo. Kar je tako bilo npr. moderno v sedemdesetih letih, je danes preživeto. Vse je prišlo skozi cerkvena vrata, od človekovih pravic, pa do rock in pop melodij. Kaj smo s tem dosegli? Natančno tisto, kar se vselej zgodi, kadar računamo samo na človeka in njegove moči, njegov razum, ne računamo pa na to, da je zaznamovan z grehom - nasprotje željenega. Liturgija se je tako pravzaprav od ljudi odtujila, ne pa se jim približala. Katoliški nauk vendarle pri pojmovanju razodete vere ne upošteva zgolj in samo Svetega pisma, temveč tudi izročilo. Slednjemu smo se v pokoncilski Cerkvi kar nekaj odpovedali. Tisočletni zaklad naenkrat ni imel več prav nobene veljave, ker se je začelo vse znova. To-

da, ali niso vse ideologije tudi začele šteti leta znova, pač od nastopa določene opcije (fašizem je lep primer tega!)? Zakaj je pomembna usklajenost? Ker je liturgija predvsem Božje delo. Osebek liturgije je vendarle Bog in njegova Cerkev, v najširšem pomenu, ne zgolj mi, tukaj zbrani. Duhovnik je zavezan k služenju Bogu, torej je tudi služabnik liturgije. Toliko se govori, kako je evharistija središče krščanskega življenja, potem pa kar naenkrat ni važno, kako jo obhajamo. Toliko se govori o edinstvi med kristjani, potem pa vsakdo mašuje po svoje. Ali ni ravno tu lepa priložnost, da bi bili v edinstvi? Ni res, da je važna predvsem vsebina, oblika pa ne, ker mora biti oboje med sabo usklajeno. Kot bi rekli, da je važno samo vino, ne pa tudi sodi, v katere to vino damo. Ponižnost, pokorščina in usklajenost, pa se liturgija ne bo zdela prav nič preživeta, tudi zato ne, ker je narejena po meri človeka.

Osebnostno verujoči vedno izkazuje strpnost in odprtost Človek bitje duha

V sodobni filozofiji so zadnje čase začeli prevladovati pogledi, da človek ni le zgolj biološko bitje, pač pa tudi bitje duha. Pri tem spoznanju dobimo potrditev, da človek ni več v vsem podvržen biološkim danostim, ampak je zmožen tudi presežati biološko in fizično raven. O tem sem razmišljal, ko me je nagovoril članek v enem od časopisov, v katerem je avtor zagovarjal tezo, da bi človek ostal človek na svoji fizični ravni, pa tudi biološki ravni. Res je, da smo bitja narave in njenih zakonitosti, smo pa tudi duhovna bitja in tako tudi zmožni celo samopresežanja. To dokazuje dejstvo, da, če bi tega ne imeli, bi ne bili zmožni razvijati znanosti ne umetniškega izraza, še manj tehnike ... Smo bitja s preteklostjo in prihodnostjo, ko z znanjem in delom ustvarjamo kulturo, civilizacijo in s tem tudi zgodovino. Zmožni smo celo več: presegati samega sebe. To dosežemo tedaj, ko obvladujemo svoja čustva pa tudi čute, ko smo zmožni delati dobro ali soustvarjati zastojno

ljubezen, ko delujemo brez osebne interesa, ko se žrtvujemo za druge ... Vse to dopolnjuje dejstvo, da je človek tudi duhovno bitje. Seveda se človek velikokrat sprašuje tudi o smislu svojega življenja in o svojem položaju v svetu kot tudi o pomenu svojega obstoja. Tako smo stopili pred vrata skrivnosti, na katera odgovarjamo z našo religiozno zavestjo. Bog, ki je moč in bitje, ki iz nebivanja priključuje v bivanje vse, kar obstaja, se človeku razodeva kot nekdo, ki človeka presega in zato mu človek iz notranje potrebe želi izraziti hvaležnost in ga tudi časti.

Zrel človek izraža hvaležnost poleg Bogu tudi staršem za svoj obstoj, za trud, ki so ga vložili v njegov razvoj. Enako tudi vsem, ki so mu pomagali in ga podpirali ali ga podpirajo v življenju. To je pri zrelem človeku nekakšna potreba po "vračanju", kar je od

drugih prejel za življenje. Če kdo nekaj prejema, se ne pomeni, da tudi tistemu pripada. Zato tudi sprejemanje verskega nazora ne pomeni pripadnosti do ločeni veri. Ko sprejmemo pripadnost določeni veri in pripadnost skupnosti, ki ji ta vera pripada, sprejmemo tudi potrebo po varnem bivanju v svetu, ki ga doživljamo v svoji negotovosti. Čeprav je ta potreba bolj potreba

osebno veruje, ne more verovati kar na slepo. Ko pripadam Katoliški cerkvi, mora ta pripadnost biti svobodna. Če kje, je prav tu človek svoboden do svojega Stvarnika. Zato se mora vernik v svojem verskem občestvu najprej prepoznati v ustvarjalnem občestvu, kjer lahko udejanji svojo osebno vero. Ta je namreč za vernika zavezujoča. S tem se vernik tudi pred Bogom zaveže, da celo da svoje življenje, če bi to zahteval Bog, za svojo vero, vendar le svoje življenje, ne življenja drugih. To ni verski fanatizem. Pri verskem fanatizmu vernik ne deluje iz osebne notranje vere, ampak iz slepe privržnosti verski instituciji, ki ji pripada. Njegov namen je v tem, da bi prisilil druge k enaki podreditvi za ceno izgube lastnega življenja.

Osebnostno verujoči ni nikoli nasilno naravnani na drugače mislečega, ker je njegova vera drugačna. Osebnostno verujoči vedno izkazuje ne le strpnost, ampak tudi odprto spoštovanje in sprejemanje drugače mislečega.

Ambrož Kodolija

Zakaj se duhovniške vrste redčijo? Kazen - Štrafunga

V mesecu avgustu smo v cerkvenem življenju pričrte raznih duhovniških premestitev. Seveda to velja za tiste škofije, ki imajo še koga premeščati, so pa škofje, ki se vse bolj zavedajo, da pač biti "far" ni nekaj nobel, ker ti lahko vsakdo skače po glavi in ti reče, kar mu pride na misel. Sicer pa tudi z drugimi poklici ni nič boljše. Ljudje postajamo drug do drugega vse bolj osorni in brezobzirni. Če pa še primerjamo našo mladino, nad katero bi se vsaj včasih kar zjokal, pa dodam: "Hruška ne pade daleč od drevesa, četudi se pokotali po pobočju, ostane hruška".

Enkrat na leto se srečava z upokojenim univerzitetnim profesorjem iz Porticcia pri Neaplju. Tam je dolga leta vodil katedro za mutagenozo na Biotehniški fakulteti. Njegov oče je bil v prvi svetovni vojni na našem Krasu bolničar v italijanski vojski ali v bolnišnici, ki je bila v tedanji naši napol porušeni doberdobski cerkvi. Za letošnji obisk je pripeljal s seboj še nekdanjega sodelavca, po poklicu mikrobiologa, da smo lahko obujali stare spomine na čase, ko smo si s tem služili kruh ... Po ogledu Postojnske jame me je poposil, ali bi mu od daleč pokazal Sv. Križ na Vipavskem. "Z veseljem!" mu rečem, "pa tudi popeljem na pokopališče, da vidite zanimive mozaike na grobovih kapucinov in končno tudi staro mestece Križ". On pa: "Ne, kraj želim videti samo od daleč"! Dobro, si

mislim, pa naj bo po njegovem. Ko se po avtocesti peljemo mimo kraja, vzdihne: "O, ubogi moj stric! Tu je trpel"! Nisem nameril veliko pozornosti temu vzdihu in ga niti nisem vprašal, kaj to pomeni. Šele zvečer pri večerji mi je razložil. "Želel sem videti od daleč Sv. Križ. Tam je en mesec prebil moj stric, brat mojega očeta, tik pred zadnjo vojno. Bil je duhovnik v majhni vasici s kakšnimi 150 dušami skoraj na peti Škornja. Edino njegovo bo-

Vipavski Križ, samostan

gastvo je bil osel. Ta mu je služil predvsem za nošenje drv, ki jih je hodil skupaj z domačini nabirat na morsko obalo, da je z njimi kuril in se pozimi grel. Ker pa zaradi revščine ni pošiljal na škofijo dajatev, saj ni imel nič, je bil kaznovan z mesecem poboljševanja. Preživel ga je v Sv. Križu na Vipavskem. Popoldne je

sedel na vlak in prišel v Trst tretji dan zjutraj. Od tam je šel z vlakom v Gorico, kjer se je javil pri kapucinih. Tamkajšnji gvardijan mu je ponudil skodelico vode in košček kruha, potem pa povedal, da mora pot nadaljevati peš proti Ajdovščini. Nekje pred tem krajem bo videl napis Sv. Križ, na gričku pa malo mestece. Tam je kapucinski samostan, kjer bo bival. Tja je prišel peš proti večeru. Si predstavljate pojavo: črn talar, črn klobuk s kovčkom, ki koraka po zaprašeni cesti proti Ajdovščini ...? Tam je preživel en mesec, potem pa so ga zopet napotili peš v Gorico. Od tam se je pot nadaljevala tako, kot se je začela. Ko je prišel domov, je na-

nil, da tam ljudje govorijo neki čisto drug jezik, ki ga ni razumel, saj je samo enkrat preko zida govoril z nekim moškim, ki je bil na sosedovem dvorišču, ker je imel prepoved kakršnega koli stika s komerkoli že. Spomin mi poroma v čas, ko je v Solkanu vodil župnijo prelat Andrej Simčič. Ta je bil veliko let kriški župnik. Tudi on je pripovedoval, da je svetokriški kapucinski samostan veliko let služil kot nekakšna kaznilnica za duhovnike in da so tamkajšnji italijanski patri s temi duhovniki zelo grdo ravnali. Čeprav je vedno poudarjal, da, ko so Nemci požgali vas Cesto, so prav kapucini ljudem priskočili na pomoč in jim prinašali, kar so imeli - od hrane, odev do pohištva. Kakor koli že, zgodovina se neusmiljeno ponavlja, in če pomislim, da je nekdo, ki je "zatajil" nedeljsko nabirko, da bi se preživel, dobil takšno cerkveno kazen, me upravičeno stisne. Pred odhodom smo izračunali, da je nedeljska mašna nabirka, če bi jo pretvorili v sedanje evre, pri tem duhovniku znašala od 5 do 7 evrov ... Bi vi, ki ste to prebrali, želeli biti v koži tega duhovnika?

Sodbo prepuščam vam! Pa tudi aktualno vprašanje, zakaj se duhovniške vrste tako redčijo, da ne rečem izumirajo. Naredite kaj, da bi se to stanje spremenilo, ali raje opletate s takšnimi in drugačnimi vici in zbijate slane šale na račun duhovniškega stanu?

Ambrož Kodolja

Kratke

Štandreška dekanija / Tri romanja
Štandreška dekanija organizira **v soboto, 11. avgusta**, romanje na Svete Višarje. Sveta maša ob 11. uri. Cena za kosilo, žičnico in avtobus znaša 40 evrov. Vpisovanje do konca julija.

V ponedeljek, 27. avgusta, bo skupno goriško-tržaško romanje na Barbano. Sveta maša ob 11. uri. Vodi msgr. Dino De Antoni. Avtobus in barka 15 evrov. Vpisovanje do 19. avgusta. Romanje na Barbano za družine pa bo **v nedeljo, 2. septembra popoldne**. Ob 15. uri odpelje posebna barka za udeležence tega romanja. Mašo vodi msgr. Metod Pirihi. Cena za barko 5,50 evra. Za prevoz do Gradeža poskrbi vsak sam. Vpisovanje v župnijah.

Dogodki v avgustu in septembru ob Slomškovem letu

Od 26. novembra 2011 do 25. novembra 2012 pod geslom Svetost prenavlja svet poteka v slovenski Cerкви Slomškovo leto, ki je namenjeno počastitvi spomina 150. obletnice smrti blaženega Antona Martina Slomška. Program je osredotočen na ohranjanje žive zavesti pomena njegovega življenja in dela.

V četrtek, **2. avgusta** 2012, bo v župniji Celje - Sv. Cecilija potekalo praznovanje ob porcijunkuli, povezano s Slomškovim letom. Ob 8.00 bo sveto mašo daroval celjski škof msgr. dr. Stanislav Lipovšek.

V nedeljo, **12. avgusta** 2012, bodo pri sv. Križu nad Belimi vodami z dekanijskim slavljem obeležili 150. obletnico posvetitve tamkajšnje cerkve, ki jo je opravil ravno škof Slomšek. Sveto mašo bo ob 15.00 daroval škof Lipovšek.

Na Danjelovo nedeljo, **26. avgusta** 2012, bo v celjski stolnici ob 10.00 potekala sv. maša, povezana z vsebino Slomškovega leta.

V petek, **31. avgusta** 2012, bo ob 17.30 v Šentjurju pri Celju potekala molitvena ura za nove duhovne poklice, ob 18.30 pa bo sledila sveta maša.

V soboto, **1. septembra** 2012, bo v župniji Laško ob 19.00 sveta maša, nato bo v atriju župnišča sledil literarno-glasbeni večer, posvečen bl. Slomšku.

V podružnični cerkvi bl. Slomška na Gornji Bistrici v župniji Črenšovci vsakega 24. v mesecu poteka Slomškov večer. Ob 17.30 je molitvena ura, ob 18.00 pa sv. maša.

V župniji Odranci vsakega 29. v mesecu ob 19.00 poteka molitev za svetniške kandidate, ob tej priložnosti verniki zmoliyo tudi molitev za Slomškovo kanonizacijo.

Dodatne informacije: info@nadskofija-maribor.si ali www.slomsek.net.

Na god sv. Jakoba starejšega župnijski praznik v Trstu

Ob sv. Jakobu starejšem so v Trstu slovesno praznovali župnijski praznik prav na njegov godovni dan, 25. julija. Slovesno bogoslužje, ki je potekalo v italijanskem in

slovenskem jeziku, je vodil župnik Rosa. Ob njem je poleg mnogih duhovnikov somaševal tudi ravnatelj Slovenskega pastoralnega središča v Trstu, msgr. Marij Gerdol. Bogoslužje je imelo tudi ekumenski značaj, saj so prisostvovali tudi duhovni voditelji iz grške in srbske pravoslavne cerkve v Trstu. Poudariti velja, da se je župnija na dogodek duhovno pripravljala s tridnevno, pri kateri je sodeloval letošnji zlatomašnik Franc Prelc iz župnije Sv. Anton pri Koprju. V nagovoru je župljanom zaželel, da bi postajali vidno znamenje nevidne Božje ljubezni.

S slovesno pesmijo je sodeloval tudi združeni zbor ZCPZ iz Trsta, ki ga je vodil njegov zborovodja Edi Race in ob sklepni pesmi Marija skoz' življenje doživel val navdušenja med zbranimi verniki.

Sv. maši je sledila lepo organizirana evharistična procesija po ulicah, ki je po besedah župnika Rose znamenje ljudi, ki so na poti in pričjujejo za evangelij. V procesiji sta imeli vidno mesto tudi bandera sv. bratov Cirila in Metoda in slovenska pesem. Rosa je opozoril še na pripravo na škofijsko sinodo in leto vere v Katoliški cerkvi, ki je pred vrati. / bja

33. Rimini Meeting v Italiji

V Riminiju bo od 19. do 25. avgusta potekal trinideseti Rimini Meeting, ki velja za eno največjih krščanskih prireditev na svetu, saj se je v tednu dni udeležilo okrog milijon obiskovalcev. Letos bo potekal pod geslom Človek in neskončnost; pobuda zanj pa izhaja iz dela Luigija Giussanija Religiozni čut, kjer Giussani pravi: "Narava človeka je odnos z neskončnim". Prireditev je pripravljena v obliki okroglih miz, predavanj, srečanj in pogovorov o sodobni družbi, kulturi, izobraževanju, veri, arhitekturi, glasbi ipd. Sporočilo in namen Meetinga je ocena sedanjega stanja ter predlogi z rešitvami s krščanskega zornega kota. Rimini Meeting poteka v obliki sejma krščanstva in se ga vsako leto udeležujejo predsedniki držav in vlad, znani sodobni filozofi, teologi, ekonomisti, umetniki ter pripadniki drugih religij. V sedmih dneh se bo izvrstilo okrog 200 predavanj, 35 koncertov, 10 športnih dogodkov, 8 razstav ter številni ogledi filmov, gledaliških predstav in drugih prireditev. Dodatne informacije so dostopne na spletni strani www.meetingrimini.org.

In memoriam / Lazarist, po rodu iz Mirna Umrli je g. Alojzij Grilj

De 24. julija je na Sardiniji umrl g. Alojzij Grilj, rojak iz Mirna. Rodil se je 21. aprila 1919 v zaselku Japnišče pri Mirnu v številni družini kot predzadni

bil sprejet v malo semenišče družbe sv. Vincencija v kraju Scarnafigi (pokrajina Cuneo), avgusta 1937 pa v noviciat misijonske družbe lazaristov v Chieriju pri Turinu, kjer je

G. Grilj biseromašnik

izmed sedmih otrok. Kot piše v knjigi Župnija Miren oči stoletja (2009), je njegov oče Jožef v težkih letih ostal brez dela; pridružil se je pobiralcem streliva in ob eksploziji nesrečno izgubil življenje, ko je bilo Alojziju komaj sedem let. Osnovno šolo je obiskoval v Mirnu. Pri trinajstih letih je domače presenetil z odločitvijo, da gre za misijonarja. Septembra 1932 je

končal licej in študiral teologijo. V mašnika ga je 24. februarja 1945 posvetil škof Lanzo v Saluzzu. Prvo daritev je želel opraviti doma pri Žalostni Materi Božji na Gradu, toda cerkev je bila poškodovana in potrebna obnove; v stropu je bilo veliko lukenj, razbite so bile šipe, uničena razsvetljava. S skupnimi močmi so Mirenci cerkev očistili, najnujnejše popravili in

jo okrasili. Sam g. Grilj si je zavihal rokave, z drugimi čistil cerkev in tudi uredil električno razsvetlavo. Na dan pred malim šmarnom, 7. septembra, je v spravnem obredu v zadoščeno bles svetlovi za silo popravljen in očiščeno cerkev. Kip Žalostne Mater Božje so iz goriške škofije, kjer je bil shranjen zaradi vojne, pripeljali v župnijsko cerkev in ga na praznik Marijinega rojstva, 8. septembra, v procesiji slovesno prenesli na Grad. Novo mašo je pel ob 10. uri. Po kvatnici se je novomašnik vrnil v Turin. Leta 1947 je prišel obiskat domače in g. Alojzij Mlakar ga je želel obdržati na Gradu. Na praznik svetih Petra in Pavla je g. Grilj pridigal v Cerкви. Njegova homilija je povzročila velik "ropot" med komunisti in od tistega dne so pazili na vsako njegovo besedo. Po priključitvi Mirna Jugoslaviji se je zaradi varnosti umaknil v Italijo. Leta 1948 je odšel za vodjo Marijine

družbe in ekonomista v Sassari na Sardinijo. Leta 1960 so ga poslali za nekaj let v Videm in Como (tam je imel po župnijah po osem ali devet misijonov letno) in nato spet v Cagliari. V letih 1974-87 je bil kaplan v tamkajšnji bolnišnici, potem se je za stalno vrnil v Sassari. Njegova žetev je bila obilna: vodil je okrog 140 ljudskih misijonov po različnih župnijah, največ na Sardiniji. Sardincem se je tako priljubil, da so ga poimenovali kar "padre Grillo". Zlato mašo je obhajal 28. maja 1995 v župnijski cerkvi v Mirnu, 1. oktobra pa mu je ob ponovitvi zlate maše v Sassariju spet zapel mirenski zbor. Na god sv. Jurija, 24. aprila 2005, je v Mirnu slovesno praznoval biserno mašo. Čeprav je deloval v italijanskih krajih, mu je vedno bil posebno drag spomin na domače kraje, predvsem na Miren in Grad. Vsi, ki so ga poznali, ga bodo ohranili v najlepšem spominu.

Avgusta na Višarje!

24. Romanje treh Slovenij na Svete Višarje 5. avgusta 2012

Rafaelova družba in Zveza slovenskih izseljenskih duhovnikov vabita prvo nedeljo v avgustu na Svete Višarje, kjer se bodo spet srečale tri Slovenije: matična, zamejska in izseljenska. Pešpot bodo udeleženci začeli ob 8. uri ob vznožju gore nad Žabnicami, od koder se bodo ob premišljevanju križevega pota povzpeli do Marijinega svetišča. Za vzpon je na voljo tudi žičnica. Ob 10.30 bodo prisluhnili predavatelju prof. dr. Jožetu Trontlju, predsedniku SAZU. Ob 12. uri bo slovesna maša, ki jo bo skupaj z izseljenskimi duhovniki daroval msgr. Metod Pirihi. Ob 13. uri bo na ploščadi za cerkvijo kratek kulturni program. Pri programu bo sodeloval Cerkvni mešani pevski zbor iz Podbrezj.

Višarski dnevi mladih 2012

Rafaelova družba vabi mlade Slovence iz domovine, zamejstva in tujine na Višarske dneve od četrta, 2., do nedelje, 5. avgusta 2012. Program: četrtek: Celovec - voden ogled po mestu, srečanje z gostom; petek: Gospa Sveta, Vetrinji, Rož, vzpon na Svete Višarje; sobota: vzpon na Lovce, srečanje z gostom; nedelja: udeležba in sodelovanje na tradicionalnem Romanju treh Slovenij; pogovor, druženje, prepevanje ... Starostna omejitev: od 20. do 35. leta. Pohiote s prijavo! Več informacij na tel. 01 438 30 50, rafaelova.druzba@siol.net

Gledališče Verdi v Gorici / Sezona 2012/13 Bogata pahljača raznolikih dogodkov

Na tiskovni konferenci, ki je bila v goriški občinski palači, v četrtek, 26. julija 2012, so goriški župan Ettore Romoli, odborniki za kulturo Rodolfo Zibera in umetniški vodja goriškega gledališča Walter Mramor predstavili novo sezono gledališča Verdi v Gorici. Osrednje mestno gledališče želi tudi v prihajajoči sezoni, ki jo prireja goriška občina v sodelovanju z Deželno FJK, Fundacijo Goriške hranilnice in Hranilnico Furlanije Julijske krajine, nadaljevati zgodovinsko nalogo, ki jo je začelo spomladi l. 1740, ko je bilo slovesno odprtje novega gledališča, poimenovanega tudi gledališče Bandeu, po imenu njegovega ustanovitelja in lastnika. Kot je v živahnem nagovoru poudaril odbornik za kulturo Zibera, je gledališče

v zadnjih letih s premisslano izbrano ponudbo privabilo v svoje vrste veliko število gledalcev, ki ne prihajajo le iz Gorice. Prireditelji sezone Verdievega gledališča upajo, da bodo tudi letos gledalci zadovoljni s ponujenim programom in da bodo v čim večjem številu vpisali abonma, ki ga lahko izbirajo po svojih okusih. Tudi za sezono 2012/13 je umetniški vodja Mramor, ki to nalogo uspešno opravlja že enajst let, izbral dvajset različnih kulturnih dogodkov, ki sestavljajo dramski, glasbeno-plesni sklop in tako imenovane velike dogodke z gostovanji prestižnih umetnikov s svetovne

umetniške scene. Mramor je ob bežnem pregledu vseh predstav in prireditev, ki se bodo zvrstile

na Verdievem odru, povedal, da izbira ni bila lahka, a upa, da bodo predstave zadovoljile čim širši krog gledalcev. Začetek sezone bo letos v ponedeljek, 29. oktobra,

ko bo nastopil igralec Neri Marcere' tokrat v vlogi pevca s skladbami znanih italijanskih kantavtorjev v glasbeni priredbi Valterja Sivillottija; spremljali ga bodo glasbeniki Orchestra dell'Accademia Naonis iz Pordenona. Program glasbe in baleta obsega še predstave Daniel Ezralow Constructions (29. novembra 2012), opereto J. Straussa Netopir skupine Corrada Abbatija (11. decembra 2012), musical Shrek

(11. aprila 2013; v vlogi Didone bo nastopila goriška pevka Romina Basso). Ob koncu pa bo še edinstven dogodek: klavirski koncert v temi Blind date s Cesarejem Piccom. Med velike dogodke spadajo plesni spektakel Il vento dell'Oriente, ki ga bo izvajal Royal Mongolian Ballet (20. decembra 2012), musical Frankenstein junior (7. februarja 2013), plesna poslastica Correria/Agwa, Compagnie Käfig - Companhia Urbana de Danca di Rio (16. marca 2013) in skupina desetih glasbenikov, ki bodo predstavili Earth Wind & Fire experience feat Al McKay (3. maja 2013). Gledališki program obsega osem predstav: Così e' (se vi pare) Luigija Pirandella z Giuliano Lojodice v režiji Micheleja Placida (5. novembra 2012), Macbeth W. Shakespeara (21. novembra 2012) v režiji Andree De Rosa, Kramer contro Kramer v režiji Patricia Rossija Gastaldija (17. decembra 2012), Cyrano de

Bergerac v režiji Alessandra Preziosa (8. januarja 2013), koprodukcija Khora teatro in Stalnega gledališča iz Abrucez, Molierovo La scuola delle mogli (Šola za žene) v režiji Marca Sciacaluge in izvedbi Stalnega gledališča iz Genova (21. januarja 2012), ITIS Galileo z Marcom Paolinijem (19. februarja 2013), Questi fanstasmu Eduarda de Filippa s Carlom Giuffrejem (2. marca 2013) in Art Jasmine Reza v režiji Giampiera Solarija in izvedbi Nuovo Teatro, Gli ipocriti. Abonmajska kampanja se bo začela 3. septembra, ko bodo lahko do 15. septembra pri blagajni gledališča Verdi potrdili abonma dosejanih abonenti; od 20. septembra dalje pa bodo lahko vpisali abonma novi abonenti. Kot lani bodo študentje in družine, posebno v božičnem času, imeli določene ugodnosti. Potrjeno je, da bodo tudi v sezoni 2012/13 potekale v mali dvorani gledališča Verdi Storie d'inverno, popoldnevi ob branju pravljic; prireja jih CTA - Deželno središče za animirano gledališče.

IK

Lutkovni festival v Nadiških dolinah Spet vzpostavljena pretrgana čarobna umetniška vez

Lansko leto se je po sili razmer - finančnih sredstev ni bilo! - pretrgala tista očarljiva nit, ki je povezovala lutkovno umetnost s prebivalci Nadiških dolin. Sedemnajst let se je tkala in skala trdne vezi med krajan in umetniki, ki so na povabilo Deželnega središča za animirano gledališče - CTA, ki ima sedež v Gorici, prihajali iz italijanskih mest in raznih srednjeevropskih krajev ter z zgodbami svojih malih protagonistov podžigali domišljijo otrok in odraslih. V letošnjem juliju sta umetniška vodja festivala Roberto Piaggio in Antonella Caruzzi, ki vodita CTA, v sodelovanju z Gorsko skupnostjo Ter, Nadiža in Brda in ob podpori občin iz Nadiških dolin spet ozivili, si-

cer v manjšem obsegu, čarobne trenutke z osemnajsto izvedbo te edinstvene prireditve. Letošnji festival je trajal tri dni, od 20. do 22. julija, in je bil po besedah Roberta Piaggia izredno dobro obiskan. Na enem izmed

iskreno navdušeni nad izbiro programa, ki je vseboval devet različnih predstav. Prva je bila na vrsti pravljica La storia dell'ape blu (Zgodba modre čebelice), ki jo je napisala, zrežirala in odigrala igralka Serena Di Blasio ob glasbeni spremljavi Mattea Sgobina. Zelo sugestivna je bila predstava Praga - začarano mesto češkega umetnika Pavla Vangelija z nadrobno izdelanimi lutkami in z glasbeno kuliso velikih mojstrov, Mozarta, Haydna, pa tudi starih carillonov. Lutkar iz Parme Patrizio Dall'Argine je postregel s predstavo Florindo inamoratato (Zaljubljeni Florindo), navezano na commedia dell'arte, polno nepričakovanih obratov. Alberto De Bastiani iz Vittoria Veneta je

s svojimi lutkami pripovedoval pustolovščine, katerih protagonisti so volkovi, pa tudi velikani, zmaji ..., čarovnije, ki ozdravljajo vse bolezni. Gost letošnjega festivala je bila tudi lutkovna skupina Teatro Matita iz Kopra, ki je uprizorila drobno predstavo Kosti, nekakšen domišljjsko bogat koncert za lutke in ... kosti. Lutkovna skupina Roggero & Rizzi iz Vareseja je uprizorila predstavo Oricaciori, zgodbo, povzeto po G. Basileju oz. Calvinu. Gledališče Papalito iz Ankarana z Brankom Solcem se je predstavilo s Kameleonom, prosto povzetim po zgodbi Francesca Tullia Altana Kamillo Kroma. Nenavadna je bila tudi uprizoritev skupine Le Strologhe iz Bologne /Viterba z igralkama Carlo Taglietti in Valentino Turrini, ki sta za uprizoritev uporabili kruh, zelenjavo, moko in razne kuhinjske pripomočke ter z njimi ustvarili smešne junake. Čarobno tridnevje v družbi lutk se je končalo s predstavo La gatta Cenerentola (Muca Pepelka), ki jo je

odigrala skupina Oltreiponte iz Turina. Igralka Fabiana Ricca in Beppe Rizzo sta zanjo preje-

la nagrado za najboljšo lutkovno predstavo na prireditvi Giocateatro 2012 v Turinu. Čeprav je 18. Lutkovni festival v Nadiških dolinah trajal le tri dni, je doživel izjemen uspeh. To je za prireditelje, CTA, velika vzpodbuda za nadaljnje načrtovanje in uresničevanje te svojevrstne prireditve, ki je posebna pravzato, ker ima za scenarij odročne kraje v skrivnostnih Nadiških dolinah.

IK

Predstavljamo Adriana Itri

Drugo reprizo naše poletne rubrike Predstavljamo namenjamo tržaški likovni umetnici Adriani Itri. Slikarka ima za seboj že nekaj samostojnih in skupinskih razstav, in sicer ne samo v naših krajih, ampak tudi v predvsem v drugih italijanskih deželah ter evropskih državah. Med vsemi naj omenimo njen samostojni umetniški nastop v tržaški občinski dvorani Arturo Fittke jeseni 2010 ter gostovanji v kraju Olbia na Sardiniji in bavarskem gradu Eggersberg, ki sta se zvrstili letos. Adriana pravi, da je na področju slikarstva popoln samouk. Za seboj namreč nima kake posebne umetniške izobrazbe. V Trstu je dokončala znanstveni licej, služba pa jo danes zaposluje pol dneva. Svoj prosti čas tako prvenstveno namenja slikarstvu. V mladih letih je uporabljala predvsem akvarelno tehniko. V njeni dnevni sobi namreč visijo miniature akvarelnih pejsažev, ki so v glavnem sad njene fantazije. Zanimivo je, da se je njena umetniška pot nadaljevala pred približno desetletjem, in sicer potem ko je prav toliko časa

slikarsko mirovala. Danes slika predvsem v tehniki olje na platno, barv pa nanj ne nanaša s čopičem, ampak s slikarsko lopatico. Njene slike so abstraktne, čeprav vanje vpleta oziroma vnaša tudi nekatere figurativne elemente. Med njimi lahko večkrat zasledimo cvetje, ki je Adriana simbol osamljenosti, pa tudi srce, ki ga upodablja na mnogotere načine in z uporabo večjega števila barv. Adriana pravi, da je za umetnika bistveno soočenje z gledalcem, ki marsikdaj postane tudi kupec, iz tega srečanja pa za umetnika izhajajo zelo velika zaodščena. Slikarka je tudi mnenja, da imajo umetniki (pre) malo možnosti, da bi svoja dela razstavljali, kakor je treba. Galerije namreč od umetnikov zahtevajo zelo velike denarne vsote, prav zaradi tega Adriana razmišlja o odprtju lastnega slikarskega atelierja. Danes namreč ustvarja v

prostorih lastnega stanovanja, ki je v tržaški mestni četrti Svetega Vida. Na svetovnem spletu in njenem Facebook profilu so tudi podatki o tem, da prireja oziroma sodeluje na umetniških delavnicah. Ena od teh je bila v kraju Portogruaro, in sicer v dveh re-

trah, ki sta skupno zajemali 9 srečanj. Prvi sklop je bil namenjen otrokom, drugi pa odraslim slušateljem oziroma gledalcem. Kako pa Adriana na splošno gleda na svet umetnosti tudi v javnosti? Je prirejanje njenih razstav enostavna ali zapletena stvar? Veliko je seveda odvisno od umetnika samega, ki se mora na lastno pest pozanimati glede prostorov in k besedi povabiti likovnega kritika oziroma umetnostnega zgodovinarja. Marsikdaj pa mora umetnik sodelovati tudi pri dogodkih oziroma prireditvah, ki mu niso prav všeč, ampak spadajo k njegovi razvojni poti. Najpomembnejša pa je vsekakor volja do tega, da se slikar predstavi javnosti, čeprav marsikdaj tvega tudi gospodarsko oziroma denarno. Kako pa umetnik oziroma umetnica usklajuje svoje likovno in delovno ter družinsko življenje? Marsikdaj stvar ni lahka, tudi slikarska dejavnost pa ni vedno enostavna oziroma stanovitna. Zgodi se namreč lahko tudi to, da času mirovanja, ki traja tudi več mesecev, sledi teden dni kratko obdobje, ko nastane tudi pet ali več umetniških slik.

Primož Sturman

Poslušajmo ... z branjem

Giovanni Allevi - Joy (Ricordi/Sony, 2006)

Tokratnega prvaka glasbene poslušalnice sem našel na tv spotu italijanske televizije. Morda se boste čudili, zakaj sem izbral prav njega. Morda se kdo s to izbiro ne bo strinjal, toda rad bi preko njegove zgodbe pokazal, kako krut je lahko svet glasbene industrije. Najprej te ni, potem si samo ti, na koncu pa... puf!

To vsekakor ni njegov čas, preveč so viharji govoric in glasbenih zdrav tolkili po njem. V letošnjem letu je Giovanni Allevi ponudil samo zbirko Secret love, ki bo ostala neopažena. Zadnje studijsko delo Alien se ni prodajalo slabo, preko neuspelega oz. pretencioznega simfoničnega poskusa s ploščo Evolution leta 2008 pa smo že pri vrhuncu Allevi-manije. Njegov najboljši izdelek je četrti album Joy, izdan 29. septembra 2006. Legenda pravi, da naj bi nastal med vožnjo v rešilcu po paničnem napadu v Milanu, potem ko se je ravnokar vrnil s kitajske turneje. Obljubil si je, da bo z glasbo izrazil veselje do življenja v primeru rešitve. S 150.000 prodanimi kopijami je to najbolj prodajani album klavirskih kompozicij nasploh.

Pianist in kompozist Giovanni Allevi se je rodil aprila 1969 v mestu Ascoli Piceno v Markah. Iz klavirja je diplomiral leta 1990 na konservatoriju v Perugia, medtem je leta 1998 opravil diplomu iz filozofije, l. 2001 pa še diplomu iz kompozicije na konservatoriju Verdi v Milanu. Odločilni zagon je dobil na izpopolnjevanju v Arezzu pri maestrou Carlu Albertu Nerlju. Pop in fusion kariero je začel ob boku Jovanottija in basista Saturnina Celanija, medtem je pisal klasično muziko za glasbene kulse in opere, rojevale pa so se tudi avtorske ideje, ki jih je zbral na anonimnem ploščku 13 dita.

Ob albumu No concept nam bo plošča Joy pomagala razumeti, zakaj velja Allevija spoštovati. Puristi klasične glasbe so mu napačno, nepravilno metali polena pod noge. Uvodno ležerna, skoraj otroška Panic ter razgledna Portami via ali razmišljujoča Downtown so viže, ki odpirajo prostor za topli, srečna čustva. Allevijevske arpeggije leve roke dopolnjuje izpovedna, pogosto preprosta tema, težavna stopnja skladb pa ni vedno zanemarljiva. Obožujem skladbo Vento d'Europa, v kateri zaveže svežina odprtih misli, nekoliko "pocukrana" je znana Back to life, zdaj pa grand finale: naj se kritiki klavirskega popa preizkusijo z vratolomnima Jazzmatic in New renaissance.

Giovanni Allevi ni Richard Clayderman. S svojim revolucionarnim pristopom h klavirski kompoziciji in z vrhunskim izvajanjem mu je uspelo široko množice približati sicer posodobljenemu, morda poneostavljenemu svetu instrumentalne glasbe. Ali je bolj klasika ali bolj pop, ni važno. Pomembno je, da je Alleviju uspelo približati gledališču Rossetti in "okrvatanemu" okolju veliko mladih, ki bi drugače še naprej poslušali Spice girls. Mislim, da škoditi ne more. Legendarni Marthi Argerich teden prej to ni uspelo. Seveda: argentinska pianistka pol stoletja obvladuje klasično sceno, z Allevijem pa so že pometli. Glasba, dolgi kodri in plah glas so menedžerjem služili, dokler pač so.

Jernej Šček

Gradež / Zbor Alternatim in organist H.J. Botor Biseri srednjeveške glasbe

Suzi Ferfoglja

Med številnimi poletnimi koncerti se najdejo tudi pravi biserčki za sladokusce. Tak je gotovo bil glasbeni večer v ponedeljek, 30. julija, v gradeški baziliki sv. Evfemije, kjer so gostje iz Poljske ponudili zanimiv in posebno dragocen spored sakralne glasbe. V starodavni katedrali se je zbralo - poleg turistov od vsepovsod - veliko ljudi iz vse Goriške, še predvsem pa iz Doberdoba, saj je nastopil pevski zbor Alternatim iz Krakova, ki ga vodi Suzi Ferfoglja, po rodu iz kraške vasi. Življenjska pot jo je zanesla na Poljsko, kjer je med drugim doktorirala iz humanističnih ved; po diplomii iz klavirja, ki jo je opravila že v Italiji, je svoje znanje in veselje do glasbe še nadgradila, saj je diplomirala iz orgel. V Krakovu vodi zbor Alternatim, skupino študentov z Inštituta za cerkveno glasbo na univerzi Janeza Pavla II., ki se ukvarja predvsem z antično nabožno glasbo, s koralom in polifonijo. V Gradežu je zbor izvedel izbor pesmi in hvalnic za Camino v Santiago de Compostela iz *Kalixtovega kodeksa (Codex Calixtinus)*: gre za t. i. *Knjigo sv. Jakoba*, heterogen "priročnik" za srednjeveškega romarja, dragulj v bibliografiji iz začetka drugega tisočletja, saj vsebuje pridige, liturgična in druga besedila o kultu sv. Jakoba ter napeve, ki veljajo za najstarejši repertoar francoske polifonije. Glasba iz Codexa ponuja čudovit izsek stanja glasbene kompozicije tistega časa, v kateri se spajajo francosko-španski ele-

menti. Pesmi so bile svečane in meditativne, skrivnostne in nežne, pa tudi - ob spremljavi malih ritmičnih instrumentov - živahne in praznične. Prvo in zadnje so mladi izvajalci odpeli v počasnem sprevedu po baziliki.

Zborovsko petje se je ves čas prepletalo z orgelskimi melodijami: zbor Alternatim je namreč spremljal prof. Henryk Jan Botor, izvrsten organist in skladatelj, ki se je uveljavil že konec

Prof. Henryk Jan Botor

90. let, ko je osvojil prvo nagrado na natečaju Vox basilica Calisiensis, njegova skladateljska dela pa so izvajali tudi ob obisku Benedikta XVI. v Krakovu leta 2006. Vrhunske orgelske improvizacije, ki so kot intermezzi povezovale posamezne napeve, so bile sodobne in svobodne, in vendar genialno usklajene z dovršenim petjem krakovskega zbora, ki je bučno ploskanje občinstva nagradil z dodatnim biserčkom, prvo poljsko pisano pesmijo, Marijino hvalnico iz 14. stoletja. / DD

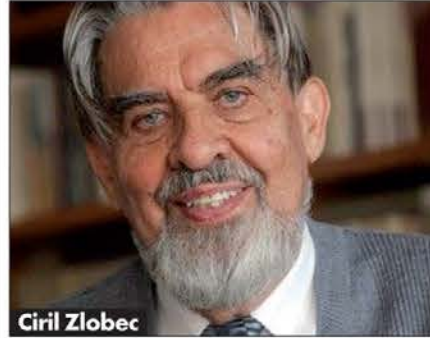
Umetniki za Karitas

18. Mednarodna likovna kolonija

"Lačen sem bil in ste mi dali jesti, žejen sem bil in ste mi dali piti, nag sem bil in ste me oblekli..." (prim. Mt 25, 35-37). To je geslo kolonije in prodajnih razstav letošnjega dogodka Umetniki za Karitas, ki bo na Sinjem Vrhu od 13. do 17. avgusta 2012. V četrtek, 16. avgusta, ob 18. uri, pa bodo obiskovalci deležni Dneva odprtih vrat.

Prireditelji so za to priložnost pripravili pester program, ki bo vseboval nastop Gledališke skupine Mladi z gore pod vodstvom Ivce Vidmar in Pevske skupine Fantje s'pod velba. Prisotne bodo pozdravili koprski škof Jurij Bizjak, ajdovski župan Marjan Poljšak in ravnatelj ŠK Matej Kobal. Prisotne bo nagovoril tudi posebni gost, to je direktor Družine Tone Rode. Udeleženci letošnje kolonije so Solvana Andrić Todič, Vesna Benedetič, Milena Gregorčič, Anka Krašna, Ede Posa in Buba Posa iz Madžarske, Darko Slavec, Karmen Smodiš, Viktor Šest, Veljko Toman, Alenka Vicojlo in Vinko Železnikar; častna gosta pa bosta letos ilustratorka Jelka Reichman in kipar Mirsad Begić. Ob Dnevu odprtih vrat bosta udeleženci in njihova dela predstavili Jožica Ličen in Anamarija Stibilj Šajn. Takrat bo mogoč ogled in nakup likovnih del: izkupiček prodanih del bo namenjen otrokom v stiski. Uradnemu dogodku bo sledilo družabno srečanje. (Informacije: gsm 041 429 713 ali jozica.licen@rkc.si. Spletna stran: <http://karitas-kp.rkc.si/>)

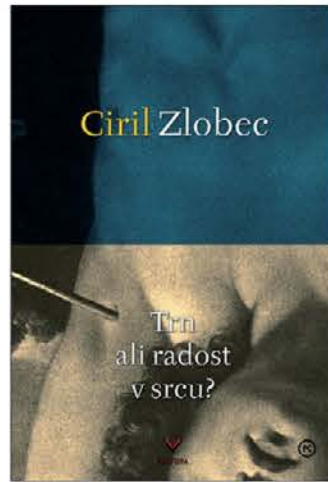
Za mlade bralce...
Pri Mladinski knjigi so sredi poletja za mlade bralce predstavili novosti iz zbirke Sinji galeb,

Ciril Zlobec

Srednji svet, Odisej in Detelja. V tej je izšla knjiga Nataše Konc Lorenzutti *Enajstnik*, zbirko Sinji galeb pa so obogatili s ponatisoma dela Vitomila Zupana *Potovanje v tisočera mesta*, knjigo Michaela Endeja *Momo* in njegovih dogodivščin na Luni. Ilustracije so delo Maksima Sedeja, naslovnicu pa so oblikovali študenti Akademije za likovno umetnost in oblikovanje. Pravljični roman enega najuspešnejših nemških avtorjev

Michaela Endeja *Momo* je pri Mladinski knjigi dočakal tretji natis. To je zgodba o pogumni deklici iz sivih gospodih, ki kradejo čas. Knjigo je prevedel Lojze Uršič. Steinhöflov delo *Riko, Oskar in kamnita tatvina* je zadnja knjiga iz serije dogodivščin o Riku in njegovem prijatelju Oskarju. Steinhöfel velja za enega najbolj priljubljenih nemških mladinskih pisateljev. Delo je izšlo v prevodu Neže Božič. V zbirki Srednji svet je izšla druga knjiga iz trilogije *Hrup in kaos* Patricia Nessa z naslovom *Zakaj in zato*. Gre za antiutopično pripoved o svetu nekje nekoč v prihodnosti in obenem zgodba o človečnosti. Delo je poslovenil Andrej Hiti Ožinger. V zbirki Odtisej, v kateri izdajajo problemsko literaturo za mlade, je tokrat izšel nekoliko lahkotnejši roman angleške avtorice Sophie McKenzie o zaljubljenosti z naslovom *Zaljubljena, zatreskana*. Spremnjo besedo k delu, ki ga je prevedla Manica Baša, je zapisala psihologinja Vesna Pišek.

Trn ali radost v srcu?

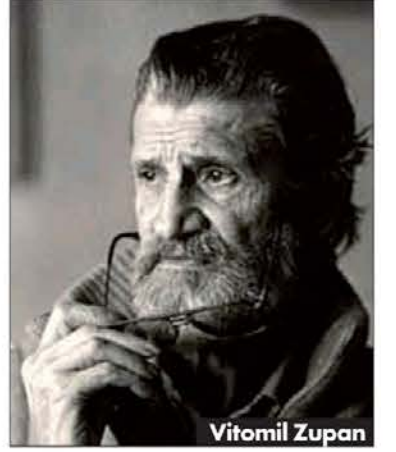
1983, ko je izšel ponatis pravljice, podpisan z njegovim imenom, prejel Levstikovo nagrado. Zupanova pravljica, ki po Grafenauerjevih besedah velja za prvo fantastično povest na Slovenskem, prinaša pripoved dečka Teke in njegovih dogodivščin na Luni. Ilustracije so delo Maksima Sedeja, naslovnicu pa so oblikovali študenti Akademije za likovno umetnost in oblikovanje. Pravljični roman enega najuspešnejših nemških avtorjev

Michaela Endeja *Momo* je pri Mladinski knjigi dočakal tretji natis. To je zgodba o pogumni deklici iz sivih gospodih, ki kradejo čas. Knjigo je prevedel Lojze Uršič. Steinhöflov delo *Riko, Oskar in kamnita tatvina* je zadnja knjiga iz serije dogodivščin o Riku in njegovem prijatelju Oskarju. Steinhöfel velja za enega najbolj priljubljenih nemških mladinskih pisateljev. Delo je izšlo v prevodu Neže Božič. V zbirki Srednji svet je izšla druga knjiga iz trilogije *Hrup in kaos* Patricia Nessa z naslovom *Zakaj in zato*. Gre za antiutopično pripoved o svetu nekje nekoč v prihodnosti in obenem zgodba o človečnosti. Delo je poslovenil Andrej Hiti Ožinger. V zbirki Odtisej, v kateri izdajajo problemsko literaturo za mlade, je tokrat izšel nekoliko lahkotnejši roman angleške avtorice Sophie McKenzie o zaljubljenosti z naslovom *Zaljubljena, zatreskana*. Spremnjo besedo k delu, ki ga je prevedla Manica Baša, je zapisala psihologinja Vesna Pišek.

Za mlade po srcu...
Esejistični knjigi *Trn ali radost v srcu?* literata, urednika in prevajalca Cirila Zlobca in *Nasprotja: Eseji in legende* literarnega teoretika, literata in profesorja Denisa Poniža ter knjiga spominov *Moj oče, psihiater Kanoni* novinarja Črta Kanonija so nove knjige Mladinske založbe. Ciril Zlobec je pričujoči izbor svojih besedil iz zadnjih desetletij začel sestavljati in dopoljevati po svojem dopolnjevanem 80. letu. K temu sta ga nagovorila sodelavca Državnega arhiva Slovenije in Rokopisnega oddelka NUK. "Začel sem razmišljati o svoji etični držbi v javnosti, kako sem se vedel v kriznih trenutkih", je enega od vzgibov za nastanek knjige opisal Zlobec. "Trn iz naslova ni namenjen bralcem, ta trn se je zadržal globoko vame. Življenje ni črno-belo, je trn in je radost", je na predstavitvi povedal Zlobec. Zbrana in dopolnjena besedila se nanašajo na polja kulture, umetnosti in politike - na vsa tista področja, na katerih

je bil Zlobec dejaven. Poniž je doslej objavil sedem esejističnih knjig, zbirka *Nasprotja* je tako osma knjiga esejev, ki so nastali posebej za to knjigo. Kot je sam povedal, eseje je iz treh razlogov: "Vse skozi sem potreboval malo spanja, zdaj ga rabim še manj in nočem izgubiti občutka za lepa in navduhujoča jutra".

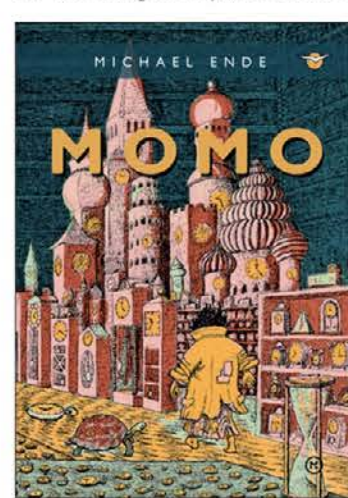
Kanonijeva knjiga pripoveduje o življenju in delu pionirja slovenske psihiatrije, dr. Janeza Kanonija, hkrati pa tudi o zgodovini slovenske psihiatrije in psihiatričnih zavodov na Studencu, Poljanskem nasipu, Razorih in Begunjah ter njegovih sodelavcih, psihiatru Alfredu Šerku, Bogomirju Magajni, Leonu Kaminu in drugih. Ob študiju medicine in potem psihiatrije je bil Janez Kanoni tudi glasbenik, mavec, navdušen smučar in alpinist. Kot je dejal Kanoni, je bil oče zaslužen za širjenje psihiatričnih dispenserjev po slovenskih bolnišnicah in s tem za "odpiranje" psihiatrije. Knjiga se začne s prizorom iz leta 1977, ko je bil oče na smrtni postelji, sklene pa se s spremnim zapisom psihiatra Slavka Zihlerla.

Vitomil Zupan

Življenje ni črno-belo, je trn in je radost", je na predstavitvi povedal Zlobec. Zbrana in dopolnjena besedila se nanašajo na polja kulture, umetnosti in politike - na vsa tista področja, na katerih

JOLKA MILIČ

TUJI PESNIKI O NAŠIH KRAJIH IN LJUDEH

Pier Paolo Pasolini

KOBARID

"Gospa Giulia Batistona, vaš sin je bolan, zgrudil se je sam pod figovo senco".
"Če mu je slabo, ga odnesem spat, imam sedem drugih, usmiljenja vrednih otrok".
Pod figo je ležal, položili so ga na posteljo, bel pod figo, in še bolj bel v postelji.
Že poganjajo marjetice, otrok pa stoka, a njegova mati ga pusti samega trpeti.
Zrastejo trobentice, in otroček joka, njegova mati ga pusti samega s kosom kruha.
"Ah, ubogi moj mali, ki joče noč in dan, ampak imam sedem drugih, usmiljenja vrednih otrok!"
Pšenica je zazorela, otrok pa je vresčal, gospa Giulia je v vrtu padla na kolena.
"Vsi moški v vojni, mi pa tukaj trepetamo za te uboge otročičke, ki niso nič krivi!"
Ko listje začne padati, je otroku malo bolje,
gospa Giulia gre v sobo, mu počese lase.
Ob prvi mrtvi uši med zobki glavnička zadoni top vzdolž Tilmenta. Ob drugi uši, zmečkani med nohtoma, se oglasi gmenje kanona nad krajem Valcunsat.
Ob tretji uši med stisnjenimi in ledenimi prsti zagrmil top že med vaškimi zidovi.
Ob četrti uši mimo usahljih živih mej in kupi razvalin peljejo bombardirani vlaki.
Ob peti uši se razbeži na stotine vojakov po širni videmski cesti in blatnih stezih.
Ob šesti uši se božje oči zaprejo nad Furlanijo, kjer že mrgolijo Nemci in Slovani.

O avtorju

Italijanski pesnik, pripovednik, kritik, esejist in filmski ustvarjalec Pier Paolo Pasolini je bil rojen v Bologni leta 1922.

Mladost je preživel v več italijanskih mestih (v Parmii, Coneglianu, Cremonii, Sacileju, Bologni, nekaj časa tudi v Idriji), ker je bil njegov oče pehotni poročnik in se pogosto selil z družino. Književnost je doštudiral v Bologni. Med vojno in še potem je živel v materinem rojstnem kraju Casarsa v Furlaniji, kjer je izdal prve pesmi v različnih furlanskih narečjih in zbudil veliko zanimanje. Leta 1949 pa so ga malo manj kot izgnali iz vasi zaradi homoseksualnosti in ... pohujševanja mladoletnikov. Preselil se je v Rim, kjer je nekaj časa učil v privatni šoli, potem pa se je popolnoma posvetil literaturi in kinematografiji. Bil je soustanovitelj znane povojne literarne revije *Officina* (Delavnica) in se prav v krogu te književne skupine začel vneto navduševati za Gramscija in marksizem. Leta 1975 je bil umorjen v Rimu (Fiumicino). Vzrok njegove nasilne smrti še dandanes ni popolnoma pojasnjen, očitno pa je šlo za politični umor. Leži na pokopališču v Casarsi, njegov grob je tik zraven groba navduševane matere. V tem furlanskem mestu v nekdanji materini hiši je tudi *Študijsko središče Pier Paolo Pasolini* (Centro studi Pier Paolo Pasolini).

Nekaj pesniških zbirk: *La meglio gioventu'* (Boljša mladina), 1954. (Leta 1975 so zbirko ponatisnili s številnimi variantami oz. predelavami, z dodatkom novih pesmi in z novim naslovom *La nuova gioventu'* - iz te dvojezične zbirke v furlanščini, ki jih je sam avtor preliel v italijanščino, je gornja pesem v prevodu *Kobarid* - v furlanščini Caporet, po italijansko pa Caporetto - sodi v cikel *Romancero* iz leta 1953, ki je bil vključen v že omenjeno knjigo, izdala pa jo je založba Einaudi v Turinu). Nato *Le ceneri di Gramsci* (Gramscijevi posmrtni ostanki), 1957; *L'usignolo della chiesa cattolica* (Slavček katoliške cerkve), 1958; *La Divina Mimesis* (Božanska Mimesis): *La religione del mio tempo* (Vera mojega časa), 1961; *Poesia in forma di rosa* (Poezija v obliki vrtnice) in *Trasumanar e organizzar* (Poduhovit in organizirat), 1971. Izdal je več romanov, scenarijev, esejističnih knjig itd., saj je njegova ostalina skoraj nepregledna. Na internetu so na razpolago izčrpnije informacije, tudi o knjižnih prevodih v slovenščino.

Prevod iz furlanščine (s pomočjo italijanščine!) in notica o avtorju Jolka Milič

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

obvešča, da bo avtobus za udeležence

**POLETNEGA SEMINARJA ZCPZ
V LAŠKEM**odpелjal v nedeljo, 5. avgusta 2012, ob 14.30
izpred Marijanišča na Opčinah**Kratke****Načrt o termoelektrarni na Opčinah vzbuja več kot upravičene dvome**

Deželni svetnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec je za tokratno zasedanje Deželnega sveta pripravil svetniško vprašanje na hitri odgovor v zvezi s pobudo družbe Iniziativa Industriali Triestine srl, ki načrtuje gradnjo termoelektrarne na biomaso na Opčinah. V centrali, ki naj bi imela 37 MW moči, bi sežigali predvsem palmovo olje, ki je vse prej kot okolju prijazno gorivo. Gabrovec poudarja, da je načrt že od vsega začetka naletel na neodobranje domačinov, ki so upravičeno vznemirjeni. Projekt je ekonomsko vprašljiv, na več mestih je pomanjkljiv in tudi tehnološko že zastarel. Priznana ameriška ustanova za varstvo okolja je že zdavnaj črtala palmovo olje iz seznama biogoriv. Pričakovati je, da se bo temu prilagodila tudi Evropa, saj je na dnevnem redu Evropskega parlamenta kar nekaj zakonskih osnutkov. Obenem moramo upoštevati nezanesljive posledice, ki bi jih imelo prevažanje 60.000 ton goriva letno iz Slonokoščene obale v tržaško pristanišče, od koder bi ga predvidoma s tovornjaki vozili še na Opčine. Izbrano območje – nadaljuje Gabrovec v premisah svojega svetniškega vprašanja – je gosto naseljeno, poleg tega pa se nahaja tik ob evropsko zaščitenih conah Natura 2000 in državne meje. Je kdo že povprašal in obvestil o tem tudi Slovenijo? Predstavnik SSK se obenem sklicuje na dejstvo, da je izbrano področje že onesnaženo od preteklih industrijskih dejavnosti, kar pa se v projektu ne omenja, kaj šele da bi bila predvidena potrebna bonifikacija. Na vse te kritičnosti je že jasno opozorilo tudi uradno mnenje vzhodnokraškega rajonskega sveta. Zaradi vseh navedenih dvomov in pomanjkljivosti deželni svetnik SSK zahteva od deželne uprave, naj načrt usmeri v postopek o natančni presoji vpliva na okolje, v katerega bi bilo koristno in dolžnostno vključiti tudi sosednje občine v Sloveniji.

Deželni svet odobril popravek v korist kamnarske dejavnosti na Krasu

Deželni svet Furlanije Julijske krajine je v minulem tednu obravnaval in odobril zakon, ki prilagaja deželno zakonodajo evropskim direktivam. Zadnji "evropski" zakon, kot mu pravijo,

Igor Gabrovec (foto IG)

se osredotoči predvsem na izvrševanje evropske odredbe 2006/123/CE o storitvah znotraj Evropskega trga in posodobitvi izvajanja uredbe 2009/147/CE (zaščita ptičev). Med obravnavo zakonskega osnutka so svetniki predložili zajetno število popravkov. Med temi je posebno

omembe vreden tisti, ki dodaja k 14. členu zakona nova določila v zvezi s kamnoseško dejavnostjo znotraj območij, ki so zaščiteni na podlagi evropskih določil Natura 2000 (Sic-Zps). "O težavah kraških kamnosekov sem bil podrobno seznanjen, saj sem v teh letih imel več srečanj z njimi in ničkoliko je bilo pobud v deželnem svetu, s katerimi sem skušal ublažiti velike težave, ki jih imajo zaradi delovanja znotraj zaščitenih območij" poudarja deželni svetnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec. Po udarbi zaščitenih območij ZPS SIC na Krasu so se kamnolomi in posledično tudi znamenita obrt kamnoseške obdelave kraškega kamna znašla v velikih težavah zaradi nejasnih pravil, ki so večkrat spravlja v obup številna obrtniška podjetja na Krasu. V evropski zakon smo vnesli popravek, ki bo nedvomno olajšal trenutno nevarno stanje, ocenjuje Gabrovec, saj znotraj zaščitenih območij ponovno odpira možnost, seveda ob upoštevanju preostalih naravovarstvenih določil in preučitvi vplivov na okolje, razvijanja obstoječih in tudi ponovnega odprtja nekdanjih opuščanih kamnolomov okrasnega kamna, se pravi kategorije, ki je edina značilna na Krasu. Na osnovi istega popravka bodo lahko kamnolomi spremenili svoj obseg, v kolikor bi bilo to potrebno in koristno za okoljsko in naravno prenovitev obrabljene območja, torej smotrnejšo reorganizacijo dejavnosti znotraj kamnoloma.

"Prepričan sem, da je bil popravek v mejah možnega pravilno ustrojen, ker v okviru zakonskih določil o varstvu okolja prispeva k olajšanju kamnoseške dejavnosti, ki je že stoletja prisotna, tradicionalna in še do danes gospodarsko pomembna na našem ozemlju. Od tu moja odločitev, da sem kot (žal) edini predstavnik opozicije utemeljil podporo in pozitiven glas za popravek, ki so ga predlagali kolegi iz vrst Tondove večine. Upati je, da bo srečno prešal tudi rimsko in nato bruseljsko oceno, saj so glede problematike posebej negativno nastrojeni zlasti nekateri samoznani, a še kar vplivni naravovarstveniki..." zaključuje Gabrovec.

Deželna posvetovalna komisija za slovensko jezikovno manjšino

Priprave na Deželno konferenco o varstvu slovenske jezikovne manjšine

Precejšen del sestanka, ki ga je Deželna posvetovalna komisija imela v torek, 24. julija, v izpostavi Deželnega sveta v dvorani Tessitori, je bil namenjen organizaciji poteka in dnevnega reda Deželne konference o varstvu slovenske jezikovne manjšine, ki ga predvideva deželni zakon iz leta 2007 in bo 13. oktobra v Gorici. Kot je uvodoma povedal vodja urada za jezikovne manjšine na deželi FJK Giuseppe Napoli, bo znanstveni del konference temeljil na strokovnih raziskavah Slovenskega raziskovalnega inštituta, ki bodo analizirale med drugim položaj slovenske manjšine in odnos javnih uprav do nje. Ob tem delu konference, izrazito strokovne narave, s katerim so se prisotni, v prvi vrsti krovnih organizacij SSO in SKGZ, strinjali (predsednika krovnih bosta v tem uvodnem delu podala tudi nekaj svojih misli), pa je beseda tekla tudi o obsegu in politični 'podobi', ki naj ga ima prihodnje goriško snidenje. In tu so se mnenja kresala.

Predsednik SSO dr. Drago Štoka je zaželel, naj na konferenco nikakor ne vpliva ozračje politične kampanje v vidiku prihodnjih deželnih in državnih volitev. Srečanje naj bo namenjeno razglabljanju trenutnega položaja slovenske manjšine, ki se v tem času sooča s perečim vprašanjem prispevkov. Kljub določilom zaščitenega zakona ni namreč še znano, kakšna bo usoda vsote več kot petih milijonov evrov, ki jih Rim dolguje manjšini. Dr. Štoka je pozitivno ocenil 'predujem' dežele v višini treh milijonov evrov, to mašenje luknje pa še zdaleč ne pomeni dokončne rešitve. Svojo zaskrbljenost glede tega je izrazil tudi član komisije

Janez Povše, ki je obenem za v-drejši potek konference predlagal vključitev v program tudi kulturne (pevske) točke. Predsednika krovnih organizacij SSO in SKGZ Štoka in Pavšič sta soglašala, da je v uvodni del snidenja ob sklicatelju konference, predsedniku deželnega sveta Mauriziu Franzu, nujno vključiti tudi predsednika deželne vlade Renza Tonda, zlasti pa predsednika posvetovalne komisije in kul-

Foto IG

turnega odbornika Elia De Anno. Predsednika SSO in SKGZ pa razmišljata vsak drugače o politični vsebinski razsežnosti dogodka. Predsednik SKGZ Pavšič odklanja potek konference kot golo množje majhnih problemov slehernega diskutanta: lanska deseta obletnica zaščitenega zakona, peta obletnica deželnega zakona, obenem pa prihodnja ustanovitev vladnega omizja za slovensko narodno skupnost na notranjem ministrstvu ter bližajoče srečanje slovenske in italijanske vlade v Ljubljani naj postanejo priložnost za neko širšo debatno okolje, v katerega je potrebno vključiti širok spekter javnih upraviteljev, tudi takih, ki slovenski narodni skupnosti niso naklonjeni: "Drugace poslušamo vedno in samo sebe", nam je

povedal Pavšič po končanem sestanku posvetovalne komisije. Predsednik SKGZ nam je obenem dejal, da bo njegov uvodni poseg obravnaval kopico tematik, med temi bo tudi reorganizacija financiranja v manjšini. V dokumentu, ki ga je SKGZ poslal odborniku De Anni glede poteka konference, je jasno povedano, da je treba poiskati take rešitve, ki bodo tako z vsebinskega kot tudi s finančnoscistemskega vidika najboljše in ki

drugo je razvodeniti in dejansko izničiti srčiko konference z aktivno prisotnostjo prevelikega števila javnih upraviteljev. Naj torej goriško snidenje ne postane gola manifestacija, v luči drugačnih – političnih – računnic prisotnih, je mnenja predsednik SSO Štoka. Ta konferenca naj bo torej priložnost za manjšino, da se globlje zazre vase, da si izpraša vest brez demagogije in da poišče izhod iz zatohlosti, v katero jo –

kljub splošni vitalnosti njene organiziranosti – silijo nekatere ustaljene dinamike, ki ji onemogočajo neki širši, neobremenjen razvoj.

V dvorani Tessitori se je oglašil tudi Miha Koren, ki je zahteval, naj Dežela bolj učinkovito obvešča glede poteka konference in samega dogodka tudi občinske svetnike slovenskega jezika.

Prav Koren je med obravnavanjem drugih točk dnevnega reda glede meril in smernic za določitev in-

tervencijskih programov za posege na družbenem, gospodarskem in okoljskem razvoju področij v Videmski pokrajini, ki so vključeni v seznam odloka predsednika Republike, posredoval nekaj informacij glede gradnje večnamenskega središča v Benečiji. K tej temi je prisotne povabil predsednik SKGZ Pavšič. Koren je pojasnil, da so dela stekla v poletnih mesecih, znesek del znaša 400 tisoč evrov, ki jih odmerja 20 člen zakona št. 38: tej vsoti je treba prišteti še sredstva Gorske skupnosti. Odprtje središča bo predvidoma okrog Božiča. Marina Černetič je predlagala, naj se v seznam med omenjene gospodarske in družbene dejavnike vključijo tudi manjšinske in stanovske organizacije.

IG

Infrastrukturni premiki RS in njihov učinek

Železniška proga Trst – Divača spet v ospredju

Snovanjem pomembne železniške infrastrukturne politike na jugozahodnem predelu svojega ozemlja slovenska država dejansko zarisuje prihodnost svoje prometne vpetosti v nadaljnje strateške povezave na področju evropske tovorniške mreže. Razplet prihodnjih načrtov pa je obenem tesno povezan z usodo, ki jo država želi nameniti svojim vsestranskim nacionalnim gospodarskim interesom. Zadeva je vse prej kot enostavna, saj se v tej igri bijejo različni dejavniki, ki imajo za seboj jasno določene cilje in namen ohraniti lastna interesna področja. V matični domovini je namreč prišla na dan novica, da v sedanjih finančni perspektivi EU država ne bo zaprosila za sofinanciranje gradnje tira železniške proge med Divačo in Koperom, ki jo čaka preprojektiranje. Ta novica je najbrž spravila v slabo voljo upravitelje Luke Koper, saj na nastanek nove povezave z Divačo, od koder bi transportni kontajnerski promet nadaljeval svojo pot do osrčja Evrope, čakajo dalj časa. Najbrž bi ta zamuda lahko škodila samim državnim interesom, še zlasti, če se pristojni v Ljubljani ogrevajo za načrt hitre železniške povezave med Divačo

in Trstom. Medvladna komisija je namreč pred nedavnim potrdila načrt gradnje omenjene železniške povezave in v dveh letih naj bi državi pripravili vse potrebno za začetek gradnje. Hitra proga Trst-Divača sodi namreč v načrt t. i. 5. koridorja v sklopu prednostnega projekta vseevropskega prometnega omrežja, o katerem smo v naših krajih slišali dokaj enotno nasprotovanje zaradi izredno hudega posega v okolje, ki bi ga gradnja odseka od Ronk do Trsta zahtevala na Krasu (z izkopom desetih kilometrov dolgega predora pod kraškimi področjem). Prvotni načrt je predvideval povezovalno traso med Trstom in Slovenijo na območju Brega (v neposrednem stiku z Dolino Glinščice), čemur je dolinska županija Fulvia Prelimin odločno nasprotovala. Projekt nove trase naj bi zato po drugačnih 'ovinkih' zavil na kraško planoto skozi Opčine (v tem primeru bi morali prej besedah predsednika vzhod-

nokraškega rajonskega sveta Marka Milkoviča krepko posodobiti zastarano progo, ki zdaleč ne bi bila primerna za sodobni tovorniški promet, kaj šele za hitro železnico): vse do Divače namreč.

Na pristojnem slovenskem ministrstvu trdijo, da bo proga v končni podobi predstavljala

počakati na postopek priprave državnega prostorskega načrta in posledične izdelave predloga najustreznejše variante (postopek naj bi speljali najkasneje do začetka prihodnjega leta), je že govoro o neki realni podobi nove trase. Na slovenski strani meje bi proga tekla slabih deset kilometrov od 21-kilometrski skupne dolžine: načrt bi bil po prvih izračunavanjih vreden več kot milijardo evrov, slovenski delež naj bi znašal 300 milijonov evrov. Dela naj bi se začela 2015,

končala pa sedem let kasneje.

V Luki Koper namreč že razmišljajo, kako bi ta razplet botroval zaostajanju delovanja koprškega pristanišča v primerjavi s tržaškim. Morebitna povezava med Koperom in Trstom z devetkilometrsko traso ne bi privedla do ključne rešitve problema, saj bi Slovenija (in posledično tudi Slovenija) tvegala preusmeritev vseh blagovnih tokov na italijansko železniško omrežje, tržaško pristanišče pa bi itak imelo neposredno razprto pot na peti koridor.

Zaradi navedenega, kako naj torej Slovenija pretehta svoje državne interese?

pomembno evropsko železniško prometno smernico, ki bo dala novega zagona mednarodni transportni politiki, obenem tudi domačemu trgu, tudi v vidiku povezav z Balkanom. Kaže torej, da po drugi strani ta načrt sodi v interes Slovenije, za kar ga je potrebno čim prej pospešiti. Čeprav je sedaj treba

Edi Race o tradicionalnem seminarju ZCPZ

Cerkveni pevci so stražarji na postojankah slovenstva

Kot vsako leto se tudi v tem poletnem obdobju pevci Združenega zbora Zveze cerkvenih pevskih zborov pripravljajo na odhod na poletni seminar, ki bo tokrat v zdravilišču v Laškem. Gre za osvežujočo razbremenitev po dolgi in zahtevni sezoni, ki pa nikakor ne sloni le na golem uživanju topliškega okolja: "To je predvsem priložnost, da se zatopimo v teden dni intenzivnega pevskega

pastoralnem središču in na celotnem ozemlju Tržaške škofije.

"V pretekli sezoni je Združeni zbor imel dvajset vaj, vsaj dvakrat na mesec pa je nastopal na raznih verskih svečanostih. Cerkveni pevci so namreč sestavni del liturgije. Prav zato si moramo pri ZCPZ vedno prizadevati, da so programi sveži in zanimivi. Združeni zbor dejansko skrbi za koordinacijo in prenovitev pevskega programov z vključitvijo novih

ploh je še toliko bolj omembe vredno, saj nastopajo dejansko vsak teden ob nedeljskem bogoslužju. Naši pevci morajo prilagajati svoj prosti čas verskim svečanostim: na ta vidik žal večkrat pozabljam in njihovo dejavnost imamo za samoumevno. Naši pevci pojejo, molijo in poslušajo slovensko brano in govorno besedo. Poleg tega neustrahovano sodelujejo pri vajah: v openško Marijanišče zahajajo ob son-

Arhivski posnetek seminarja izpred dveh let

urjenja zlasti novih programov, da se poglobimo v študij novih skladb, ki jih s svojim izvajanjem oplemenitimo ob vsaki novi sezoni. Seminarji se navadno vrstijo v letoviških krajih, najraje v območju slovenskih topliš, nam je povedal Edi Race, zborovodja Združenega zbora in član odbora ZCPZ.

"ZCPZ prireja seminarje od leta 1970. Takrat je Zveza enotendenska srečanja prirejala na Koroskem, potem pa smo tradicijo nadaljevali v naši matični domovini. Zaslugo za to hvalevredno pobudo gre pripisati takratnemu odboru, kateremu je predsedoval prof. Zorko Harej. Za seminarje so si veliko prizadevali tudi prof. Humbert Mamolo, Tone Kostnapfel, Ljuba Smotlak in Berta Vremec. Pomembno vlogo so glede našega poletnega pevskega društva odigrali tudi slovenski duhovniki na Tržaškem, g. Dušan Jakomin, pokojna g. Stanko Zorko in g. Marijan Živic. Vsi ti so bili dejanski pionirji našega seminarja".

Edi Race je v pogovoru za naš teden poudaril nenadomestljivo poslanstvo, ki ga Združeni zbor in ZCPZ izvajata v Slovenskem

skladb in izvajanjem starejših in manj znanih pesmi slovenske cerkvene zborovske zakladnice. Na tak način predstavlja in ohranja lepoto slovenske umetne in cerkvene pesmi".

Edi Race je kot zborovodja dejaven že celih petdeset let. Poblize je tako spoznal vse dinamike, ki so krojile usodo našega zborovskega, zlasti pa cerkvenega petja. "ZCPZ je nastala leta 1963. Namen je bil združiti vse slovenske cerkvene zборе na Tržaškem v eno organizacijo, ki bi usmerjala njihovo delo in stalno obnovljala njihove programe. Slovensko cerkveno petje ima v našem okolju izrazito narodno in politično vrednost: cerkveni pevci so zato stražarji na postojankah slovenstva. Prav zato morata vsak dober pevec in pevovodja poznati cerkveni in posvetni repertoar. Poudariti je treba, da imajo cerkveni pevci ravno v liturgičnem okolju nenadomestljivo vlogo. Večkrat se slovenska beseda v mestnem središču ohranja ravno v cerkvi: to je primer nedeljske maše pri Novem sv. Antonu, za katero si je takoj po vojni močno prizadeval msgr. Jakob Ukmar. Poslanstvo cerkvenih pevcev nas-

Edi Race

cu in dežju. Pevski seminar je zato neke vrste nagrada pevcem, ki celo leto predano sodelujejo pri bogoslužju. ZCPZ je zato vedno prispevala del stroškov za bivanje v toplicah, tokrat pa zaradi nekih finančnih okoliščin je ta podpora, žal, odpadla. Pri ZCPZ smo zato zadovoljni, da so člani to situacijo sprejeli in se kot zmeraj v lepem številu odzvali na letošnji seminar".

Na tako dolgi zborovski poti je Edi Race opazoval, kako se je struktura naših pevskega sestavov spreminjala. "Nekdanji mladi pevci so danes že starejši, mlajših moči pa ni veliko prav zaradi prejemane požrtvovalne drže cerkvenega pevca. Hvala Bogu, pa

beležimo stalno udeležbo na seminarjih: letos se ga bo udeležilo 97 pevcev. Res je tudi, da se je v letih repertoar cerkvenih skladb spremenil. V tradicionalno glasbeno kulturo postopoma vstopajo primesti sodobne glasbe in tudi novi inštrumenti (npr. kitare): prihodnost bo povedala, ali je to pozitivno ali ne. Železni repertoar Združenega zbora izhaja po večini iz tradicionalne slovenske cerkvene zborovske zakladnice. Segamo vsekakor tudi po sodobni zborovski literaturi, da se prilagajamo današnjim liturgičnim težnjam: izvajamo namreč skladbe Jožeta Trošta, Dine Slama, Aleksandra Vodopivca, Adija Daneva, Patrica Quaggiata in Ivana Florjanca. Osebnostem močno navezan na Ubalda Vrabca, ki je bil dejansko moj mentor. Rad izvajam njegove posvetne in cerkvene skladbe".

Mentorji, ki v obdobju seminarja usmerjajo pevce, so priznani glasbeni pedagogi. "Zaradi njihovih kakovosti smo letos v našo seminarjo sredino ponovno povabili prof. Heleno Fojkar in zborovodjo Mirka Ferlana. Na naših seminarjih so se sicer zvrstili skorajda vsi zborovodje s Tržaškega. Glede na zmognosti vsakokratne sestave Združenega zbora se Zveza domeni z mentorji za program seminarja. Letos je odločitev padla na izvajanje tretje Maličeve maše. Vaje bomo namenili tudi svetnemu programu, mentorstvo katerega bomo zapuili Mirku Ferlanu. Ta program bo zbor v prihodnji sezoni izvajal na raznih pevskega revijah".

Edi Race je razčlenil tudi vsakodnevni program seminarja. Jutranje ure so namenjene intenzivnim vajam, "ki vključujejo tudi urjenje glasu, večanje znanja glasbene teorije in pevcev in študij novih skladb. Ob pol devetih do ene ure si pevce izmenjuje glasbena mentorja. Po kosilu je na vrsti spoznavanje okolič in njenih znamenitosti, dejansko je program prost. Večeri pa so prepolni radosti, take, ki ti jo lahko nudijo le cerkveni pevci".

V sklopu seminarja so od leta 1986 začeli prirejati tudi tečaje za organiste. Zveza namreč namenja veliko pozornost tej dejavnosti. Tečaje je sprva imel prof. Bergant, nato pa prof. Tomaničeva. Sedaj pa so to mentorsko vlogo zaupali prof. Klančiču. ZCPZ prireja tečaje za organiste tudi med letom v openški cerkvi sv. Jerneja. Vodi jih mlad in obetaven organist, rojak iz Istre Matej Lazar. IG

Obvestila

Romanje v Maribor 20. avgusta letos ob 150-letnici smrti bl. A. M. Slomška. Obiskali bomo tudi njegovo rojstno hišo. Vpisuje župnija Zgonik - tel. št. 040 229166. Pri vpisu akontacija 20 evrov. Lepo vabljeni na romarski izlet.

Narodna in študijska knjižnica in Knjižnica Damir Feigel sporočata, da bosta od 25. junija do 31. avgusta odprti s poletnim umikom, in sicer od ponedeljka do petka od 8. do 16. ure. Zaprte zaradi dopusta: Narodna in študijska knjižnica od 13. do 24. avgusta; Knjižnica Damir Feigel od 6. do 17. avgusta; Odsek za zgodovino od 30. julija do 15. avgusta.

Knjižnica Dušana Černetca, Donizettijeva 3 v Trstu, obvešča, da bo zaradi dopusta zaprta od 6. do 17. avgusta.

Iščem hotel za nakup od Trsta do Benetk, v zahodni Sloveniji ali Istri. Zaželeno v obratovanju, do vrednosti 15 milijonov evrov. Tel. št. 00386 41 625393.

Darovi

Misijonski krožek Rojan je prejel: za slovenske misijonarje: F. V. 30, J. S. 20 evrov; za misijonska vozila (MIVA): M. M. 30 evrov. Darove lahko nakažete tudi preko Banke: IBAN: IT22 1089 2802 2010 2000 0086 948

Codice BIC: CCTSIT2TXXX

Misijonski krožek Rojan

knjižnica od 13. do 24. avgusta;

Knjižnica Damir Feigel od 6. do 17. avgusta;

Odsek za zgodovino od 30. julija do 15. avgusta.

Knjižnica Dušana Černetca, Donizettijeva 3 v Trstu, obvešča, da bo zaradi dopusta zaprta od 6. do 17. avgusta.

V spomin na moža Stojana daruje Anica 50 evrov za Slovensko Vincencijevo konferenco Trstu.

V spomin na moža Draga Bucika daruje žena Albina 50 evrov za Društvo rojanski Marijin dom.

TRNOVCA Kulturno-umetniški center Skerk

Razstava o prvi svetovni vojni pri nas

V kulturno-umetniškem centru Skerk v Trnovci so pred nedavnimi odprli bogato razstavo z naslovom Prva svetovna vojna pri nas, ki bo obiskovalcem na voljo do polovice septembra.

Razstavo je postavilo novonastalo društvo Hermada - Vojaki in civilisti, ki mu predseduje Jože Skerk. Društvo je bilo ustanovljeno, da bi obudilo spomin in ovrednotilo bližajočo stoletnico I. svetovne vojne, s posebnim poudarkom na ozemlje južnega Krasa do morja, kamor spada tudi občina Devin-Nabrežina in na katerem so se v času vojne vrstile vse najtežje italijanske ofenzive, na poti proti Trstu, ki so jo branile avstro-ogrske enote. Na tem področju je bilo veliko številno krvavih spopadov z desetstisočimi mrtvimi ter težko in lažje ranjenimi; silovita italijanska bombardiranja ne samo po jarkih, temveč tudi po zaledju, z rušenjem vasi in uničenjem kakršnekoli človeške dejavnosti, so prebivalstvo prisilila v večletno begunstvo, po katerem so se domačini vrnili na popolnoma uničeno ozemlje. Bogate vasi in kraška zaselka Nabrežina in Sesljan, ki sta slovela kot turistična centra, kamnolom, ki je nudil delo do 3600 ljudem, so utrpeli izredno škodo.

Doslej neobjavljene fotografije osvetljujejo tudi zgodovino o bataljonu "Nabresina", ki so ga sestavljali mladoletni prostovoljci iz vseh večjih mest Habsburškega cesarstva; na ogled je še 19 neobjavljenih slik avstro-ogrske 420-milimetrske obalne havbice, ki so jo od prvotnega namena proti ladjam prilagodili za obleganje: ta je predstavljala največje topniško orožje cesarstva, izstrelki so tehtali do 1.000 kg, in vendar so jo lahko s pomočjo naprav, ki jih je zasnoval Porsche, prevažali in prestavljali. Razstava Prva svetovna vojna pri nas želi tudi prikazati dejstvo, da so italijanski topovi z velikim dometom, nameščeni zahodno od Tržača (33° Ragnrupamento artiglieria d'assedio), svoje težke prebojne granate usmerjali na vse, tudi najmanjše zaselke na Krasu tja do Komna in Tomaja. Že od leta 1915 so ti topovi silovito in neprenehno obstreljevali celotno kraško območje, še posebno med 10. in 11. ofenzivo; tako so po vojni vasi Štivan,

Medja vas, Devin, Cerovlje, Mavhinje ostale popolnoma porušene, Nabrežina, Slivno in Šempolaj pa so utrpeli velike škode.

V razstavišču v Trnovci je obiskovalcem na voljo približno 300 reprodukcij fotografij, med katerimi je tudi več takih, ki so prvič na ogled. Izvirne fotografije hranijo v številnih okoliških muzejih, bistveno vlogo pa so odigrali privatniki, ki zbirajo tovrstno gradivo. Reprodukcijske priče in razdejanje naših vasi predvsem na območju sedanje devinsko-nabrežinske občine in v vsakdanjem življenju ljudi, o vojkih, ranjenih in mrtvih, o življenju v jarkih, pa tudi o domovih, cerkvah ter o topovih, ki so iz Laškega streljali na Kras. Bogati in zelo dobro ohranjeni so eksponati uniform, granat in drugega orožja, karte in doku-

menti, maketa taborišča v kraju Wagner, ki je postalo zatočišče za 18.500 oseb in je slovenskim otrokom nudilo pouk v materinem jeziku.

Jože Skerk se je v svojem nagovoru posebej zahvalil številnim krajevnim zbirateljem, ki so omogočili, da je do razstave sploh prišlo. Bogat album fotografij hrani družina Legiša iz Sesljana, Bruno Santini pa ima najboljšo kolekcijo granat. Zelo dragoceno je bilo tudi sodelovanje z raznimi muzeji.

Jože Skerk je nadalje povedal, da je bila tudi sama domačija v Trnovci med tarčami topov, pa čeprav je bila v njej nameščena bolnišnica. K sreči ji je lega prižalena in domačija je bila rešena.

Območje devinsko-nabrežinske občine pa je bilo v vojnem vrtnicu od maja 1915 do kobariške bitke oktobra 1917, ko se je fronta premaknila na reko Piave. Novonastalo društvo in razstava želita zato spregovoriti o vojni in počastiti padle ter spomniti tudi ali predvsem na civilno prebivalstvo, ki je zaradi uničenja, begunstva, boleznih in lakote vsakodnevno trpelo.

MeCPZ Sv. Jernej - Ob koncu sezone

Obisk Kanalske doline

Člani MeCPZ Sv. Jernej so letošnje pevsko leto sklenili z enodnevnim izletom v Kanalsko dolino v nedeljo, 1. julija. Po načrtu je avtobus odpeljal z Opčin v smeri Trbiža že ob sedmih. Ob prihodu v cerkev sv. Egidija v Žabnicah je openške pevce pozdravil župnik msgr. Dionisio Mateucig, nato je sledila kratka vaja na kuru pred bogoslužjem ob 10. uri, med katerim je MeCPZ Sv. Jernej izvedel Slavnostno mašo za solo, trobento, mešani zbor in orgle skladatelja Damijana Močnika, ki je doživela velik uspeh, predvsem po zaslugi zborovodje Janka Bana, sopranistke Mojce Milič in tenorista Marjana Štrajna ter instrumentalistov Vinka Skerlavaja (orgle) in Žive Komar (trobenta). Zbrani verniki, ki so prišli od blizu in daleč,

pa so lahko zapeli znane nabožne pesmi, ki jih Slovenci prepevamo Bogu v čast od Milj do Trbiža in še čez.

Ob prisotnosti ga. Neli in sina

Marka so se nato Openci s pesmijo poklonili spominu dr. Zorka Hareja, ki počiva na bližnjem pokopališču, hvaležni za

vse, kar je storil za tržaško cerkveno zbrovsko stvarnost kot eden od ustanoviteljev ZCPZ-Trst, ter za njegovo prizadevanje na kulturnem in političnem področju za dobrobit naše narodne skupnosti.

Po kosilu je o nekdanjih in sedanjih razmerah slovenskih ljudi v Kanalski dolini spregovore

ril predsednik SKS Planika Rudi Bartaloth. Kmalu potem je avtobus zapeljal proti Belopeškemu jezeru, da bi tam openski

cerkveni pevci našli vsaj malo svežine sredi izredno vročega popoldneva. Pred odhodom proti domu jih je čakal še obisk po povodnji (leta 2003) obnovljene cerkve v Ukvah, nato so se lahko prepričali o močni slovenski prisotnosti na zahodnem robu skupnega kulturnega prostora v preteklih stoletjih s sprejemom po pokopališču, kjer so še ohranjeni nagrobniki s slovenskimi imeni in priimki. Po poučnem ogledu prostorov zadružne sirarne in Ukvah, v katerih nastaja med drugim tudi zelo okusen sir Montasio, so se openške pevke in pevci okrepčali v manjši priložnostni dvorani in se nato počasi odpravili proti domu po nenavadno prazni avtocesti... Večina naših sodržavljancev je takrat že strmela v ekrane in navijala za eno ali drugo nogometno moštvo, ki se je potegovalo za naslov evropskega prvaka. Ne da bi se zmenili zanje, so se Openci mirno in varno vračali v domači kraj prepolni prijetnih vtisov! AL

ŠPETER Čedad: 15. kongres Zveze Slovinci po svetu

Žal, mladi še zmeraj odhajajo iz Benečije

V petek, 27., in soboto, 28. julija, je v Špetru in Čedadu potekal 15. kongres Zveze Slovinci po svetu pod skupnim naslovom Investicija v rast in upanje. V občinskih dvoranah so se v petek zbrali predstavniki iz držav, kjer delujejo krožki Beneških Slovencev, od Avstralije do Kanade, Južne Amerike in Evrope, predvsem pa iz Belgije in Švice. Prisotna je bila tudi skupina mladih sinov in vnukov izseljenih Benečanov, ki v teh tednih obiskujejo deželo svojih prednikov.

Na občnem zboru je špeterski župan Tiziano Manzini spregovoril o luči, ki jo zagledaš v očeh izseljencev, ko se spet srečajo in zapojejo domače pesmi. Direktor deželne urada Giuseppe Napoli je podčrtal, da je za rast našega prostora temeljnega pomena učenje jezika sosedov. V imenu deželne sveta odbora in sveta je spregovoril svetovalec Igor Kocijančič, ki je poudaril pomen korenin.

S slovensko pesmijo se je predstavil mešani sestav Tri doline iz Kravarja, daljši poseg je imel predsednik Zveze Dante Del Medico. Poudaril je, da sta se iz Benečije v nekaj desetletjih izselili dve tretjini prebivalstva. To, kar ni uspešno fašistični Italiji, je uresničila vojna oblast, ki je dolinam onemogočila razvoj, in zato so morali mladi oditi. V zadnjih letih se slika bistveno ni spremenila, možnosti ni veliko in mladi mo-

rajo še danes zapuščati rojstne vasi. Delovanje Zveze pripomore k temu, da Benečani ohranjajo svojo identiteto, čeprav so rojeni na tujem. V kriznem obdobju pa pre-

Giuseppe Napoli (foto JMP)

pogosto poslušamo, da podpiranje Zveze le obremenjuje skupno blagajno, je pristavil Del Medico.

Daljšo razmišljanje je podala Jole Namor, ki je med drugim dejala, da je identiteta v današnjem času večplastna in kompleksna, ne podedujemo je ob rojstvu, temveč gre za dolgotrajni proces. V globaliziranem svetu smo lahko protagonisti, če imamo trdne korenine, ki jih moramo vsakodnevno krepiti. Mladina ima danes močnejšo osnovo, slovenski jezik ni več omejen le na družinsko okolje. Za uresničitev daljnosežnih ciljev pa moramo verjeti vanje, biti drzni in si upati večjih

korakov, je še pristavila. Kongres Zveze se je nadaljeval v soboto na čedajskem sedežu organizacije z izvolitvijo novega vodstva, v nedeljo pa je bil na vrsti 34. Praznik emigranta v Bardu, na katerem je bila poleg sv. maše tudi predstavitev nove knjige Po poteh sveta, v kateri so zbrana različna pričevanja.

Zvezo slovenskih izseljencev so ustanovili v švicarskem mestu Orbe leta 1968. Njeno delovanje se je v zadnjih letih precej spremenilo, saj je Benečanov, ki so rojeni v Nadiških dolinah, po svetu vedno manj, prijemi, ki jih mora Zveza imeti do mlajših generacij Slovencev, pa se razlikujejo glede na državo, v kateri so Slovinci rojeni. Danes ne govorimo več o Zvezi beneških izseljencev, ampak o Zvezi Slovencev, ki živijo po svetu. Če je nekoč Zveza predvsem pomagala iz-

seljencem na najrazličnejše načine, je danes njena naloga predvsem ta, da skrbi za ohranjanje slovenske in beneške identitete pri mlajši generaciji, ki poredko obvlada še slovensko narečje in pri kateri se vezi z domovino prednikov krhajo.

Sicer pa je delovanje Zveze tudi dinamično, pred kratkim so na primer v argentinski Cordobi ustanovili nov krožek Beneških Slovencev, krožki po svetu so povezani v štiri federacije, in sicer ob argentinski še v kanadsko, avstralsko in evropsko.

Zveza izdaja tudi svoje glasilo Emigrant, ki ga pošiljajo na 2.500 naslovov po celem svetu.

Ameriški Slovinci so proslavili že 31. slovenski festival SNPJ

Udeležilo se ga je okrog 5000 gostov iz ZDA in Kanade

Ameriški Slovinci so v najmanjšem mestu v ZDA "Borough of SNPJ" od petka, 13., do nedelje, 15. julija 2012, pripravili že 31. slovenski festival SloveneFest v organizaciji Slovenske narodne podporne jednote (SNPJ), ki se ga je udeležilo okoli 5000 ljudi iz ZDA in Kanade.

"Od vseh slovenskih prireditev, ki sem jih obiskal v ZDA, je ta v Enon Valleyju zanesljivo največja in najbolj obiskana", je v telefonskem pogovoru za STA povedal generalni konzul v Clevelandu Jure Žmauc, ki je poskrbel, da so v muzeju slovenskega doma postavili potujočo razstavo skupine umetnikov (Meta Zobec Novak, Dobrila Pintar, Gorazd Jordan, Toni Rash ter Lynn Miller) ter razstavo čipk Vande Lapajne iz Idrije. Razstava je bila doslej že v Clevelandu, Lemontu in Washingtonu, septembra pa se bo selila v Bethlehem v Pensilvanijo.

Žmauc je ob tem dal pobudo, da bi v domu SNPJ postavili stalno razstavo o "novi Sloveniji", torej o dosežkih države in državljanov po osamosvojitvi. V slavnostnem govoru se je Žmauc ob tej priložnosti znova zahvalil prisotnim za vse, kar so storili, da so ZDA pred 20 leti priznale samostojno Slovenijo. SNPJ so ustanovili leta 1904 za pomoč slovenskim priseljencem pri življenjskem zavarovanju. Organizacija, ki ima danes 40.000 članov, je leta 1965 v Enon Valleyju na zahodu Pensilvanije ob meji z Ohiom odprla rekreacijski center, leta 1977 pa so ustanovili samostojno občino, ki je z 19 prebivalci najmanjša v ZDA. Glavni razlog je bila lažja pridobitev dovoljenja za točenje alkohola.

Tokratni SloveneFest je bil že 31. po vrsti in tudi letos so goste na petih dneh zabavali številni ansambli polke iz ZDA in Kanade. V nedeljo je potekal tudi tradicionalni izbor Miss SNPJ, ki ima sicer že 46-letno tradicijo.

Občina SNPJ je od jeseni leta 2000 do pomladi leta 2001 izvedla 1,7 milijona dolarjev vredno obnovo, pri čemer so postavili tudi muzej oziroma Center slovenske dediščine. Maja 2001 je prenovljen center slovensko odprl nekdanji slovenski predsednik Milan Kučan. Občina SNPJ je namenjena predvsem počitnicam in rekreaciji članov, ki lahko plavajo v olimpijskem bazenu, lovijo ribe v jezeru, se ukvarjajo s športi in počivajo v okoli 50 počitniških kočah.

Čezmejni projekti občin Podbonesecc in Kobarid

Skupne jasli in dom upokoencev

Odprtje državne meje je bilo za Beneške Slovence življenjskega pomena, predvsem zaradi možnosti čezmejnega sodelovanja, s katerim so dobili naši ljudje nove razvojne možnosti. Še pred kakim letom bi bila zamisel o otroških jasliah v Podbonescu/Pulfero za otroke iz Benečije in Posočja prava utopija. Zdaj se je to zgodilo. Podboneški župan Piergiorgio Domenis in kobariška kolegica Darja Hauptman sta v sredo, 18. julija, podpisala dokument, ki postavlja temelje temu projektu. "Začenjamo pri najmlajših, z jaslami za otroke do 3. leta starosti. Nadejamo se, da bo sodelovanje med našima občinama raslo skupaj z njimi", je za Dom povedal Domenis.

V Benečiji je za odprtje samostojnih jasl predal otrok, na Kobarškem pa je vpisov več kot

prostorov na razpolago. Dvojezične jasli naj bi podprla dežela Furlanija Julijska krajina s 50.000 evri za obnovitev prostorov, kjer je prej domovala

bogastvo za otroke in starše", je še povedal podboneški župan Domenis. Hauptmanova je navdušeno sprejela sodelovanje, saj se "v Kobaridu često dogaja, da se v jasli vpiše več otrok, kot jih lahko sprejmemo". V Podbonescu naj bi prihajali predvsem otroci iz vasi pri Robiču ter tisti, ki že hodijo v Špetru.

Občini Podbonesecc in Kobarid bosta odslej sodelovali tudi na področju starejših generacij.

Dogovarjajo se o tem, da bi projekt novega doma upokoencev v Kobaridu postal čezmejni, s tem da bi lahko vanj sprejemali tudi Benečane, ki raje domujejo v Sloveniji kot v Furlaniji. S predlogom Hauptmanove se strinja tudi Domenis, ki poudarja prostorsko stisko premajhnega doma za ostarele v Špetru.

Prva občina skupno poudarjajo, da je meja dokončno padla, saj se danes konkretno realizirajo čezmejni projekti. Predvsem za Benečijo se odpirajo nove poti in novi časi.

JŠ

Darja Hauptman in Piergiorgio Domenis

Slikarska razstava sedmih umetnikov Planet Bardo

Ustvarjanje ob tesni povezavi med umetniki in domačini

V soboto, 28. julija, so v Bardu odprli razstavo Planet Bardo - Esplorazioni Artistiche in Alta Val Torre (Planet Bardo - Umetniška raziskovanja v gornji dolini Tera) 2012. Razstava spada med praznovanja ob 34. dnevu nekdanjih emigrantov. Na razstavi razstavlja svoja dela sedem umetnikov, gostov druge umet-

gitt Pittscheler iz Južne Tirolske, Ondrej Kohout in Eva Vones iz Češke in Dany Bouts iz Belgije. "Planet Bardo - pravi umetniški vodja kolonije Dino Durigatto - je projekt, porojen med ljudmi in želi biti med njimi. Tesen stik med umetnikom, krajem in krajanji je bistven za razvoj nekaterih korenin in za neko pristno kulturno delo". Ta izkušnja se je izkazala kot zelo dobra, saj se ta kolonija, samo lučaj stran od Tarcenta, že širi na bližnje kraje. "Prav zaradi tega -

dodaja Toni Zanussi, tehnični vodja Planeta Bardo - je naš namen, da bi ta zamisel, ki se je porodila v občinski upravi, postala neka stalna prireditev". V dveh letih se je nabralo že štirinajst slikarskih del; "naš namen je", pravi župan iz kraja Lusevera, Guido Marchiol, "uresničiti pinakoteko, ki naj bi vsebovala vsaj 28 umetniških del". Kolonijo so letos uresničili ob podpori dežele FJK, videjske pokrajine in trgovske zbornice, gorske skupnosti Tera, Nadiže in Brd, Fundacije CRUP, kreditne banke iz Tarcenta, banke Mediolanum, Inštituta za slovensko kulturo iz Špetra, združenja Confindustria iz Vidma in ob sodelovanju nekdanjih emigrantov Lusevera in središča za kulturne raziskave Lusevera.

niške kolonije Alpe Jadran, ki so en teden preživeli v tesnem stiku z ljudmi in krajem središča Lemgo di Pradielis, da bi ustvarjali in dobili navdih ob pogledu na tamkajšnje lepote in na podlagi izkušenj, ki so si jih nabrali v stiku z domačini, ter zgodb, ki so jih slišali iz pogovorov z njimi. Letošnji na koloniji sodelujoči umetniki so domačin Luigi Moderiano iz doline Tera, Maria Grazia Renier iz Furlanije, Gregor Maver iz Slovenije, Mar-

Občinski svetnik dr. Mario Canciani

O "slovenskem" Vidnu

Vidnu se povečuje zanimanje za slovenski jezik in kulturo. Slovenski raziskovalni inštitut Slori je pred dvajsetletjem ocenil, da živi v furlanskem glavnem mestu približno 5 do 6 tisoč slovenskih prebivalcev, doma iz videnske, goriške in tržaške pokrajine ter iz Slovenije. Po teh podatkih naj bi bila občina Vidnan najbolj "slovenska" v pokrajini.

V petnajstodnevniku Dom objavljajo pogovor z dr. Mariom Cancianijem, občinskim svetnikom v Vidnu, ki spodbudno spregovori o slovenski prisotnosti v mestu. Po njegovem mnenju tam živi približno 10.000 Slovencev, kar znaša 10 odstotkov populacije. Ob zdravniškem delu že vrsto let organizira tečaje slovenskega jezika v vasi Godia; sprašujemo pa se, ali bo mogoče povrniti mestu neke vrste stalno organizacijo po

osnovna šola. Odprtje napovedujejo jeseni 2013.

"Računamo na vpis začetnih 20 otrok iz Nadiških dolin. Vrtec že imamo, osnovno šolo pa smo zaradi pomanjkanja vpisa zaprli leta 2010. V teh prostorih bomo postavili dvojezično ustanovo, saj je dvojezičnost veliko samo občanom, danes pa vanje stopajo tudi učenci iz Terskih in Nadiških dolin ter Kanalske doline. Ob obujenem pobratenju videnske občine z Mariborom pravi, da je celo tržaška uprava spraševala po podrobnostih iniciativ za vzpostavitev sličnih tečajev v Trstu. Canciani bi rad okrepil slovensko alfabeticacijo v

Dr. Mario Canciani

Vidnu, tudi s poglobitvijo pobratenjen ne le na ravni politike, ampak predvsem kulturnih ustanov in društev.

JŠ

Javnost pričakuje razlago primera nekdanjega nadškofa in metropolita Alojza Urana

Nujna pomiritev v politiki in skupna zavzetost za premaganje krize

Slovenska javnost je bila najprej osupla in presenečena, potem pa je postala zaskrbljena ob sporočilu pristojnega vira v Vatikanu, da bo moral upokojeni ljubljanski nadškof in metropolit Alojz Uran zapustiti Slovenijo in se preseliti v cerkveno ustanovo na tujem. O vzrokih tega ukrepa, kakršnega v Sloveniji še ni bilo, je veliko ugibanj, domnev in kritičnih razmišljanj, kljub pomirjujočim izjavam papeškega nuncija Juliusza Janusza in ljubljanskega nadškofa ter metropolita dr. Antona Stresa. Oglasil se je tudi Alojz Uran in povedal, da bo izpolnil sklep cerkvenih predstojnikov in se začasno preselil v tujino. Potrjeno je, da bo prebival v neki cerkveni ustanovi v Trstu. Primer nekdanjega nadškofa in metropolita je v slovenskih občilih pojasnjeval tudi cerkveni pravnik Karel Bolčina, sicer župnik v Štandrežu.

Toda zadeva se zapleta, ker se je v Ljubljani osnovala Inicijativa za ohranitev dobrega imena nekdanjega nadškofa in metropolita Alojza Urana, ki je v Sloveniji, med verniki in tudi laiki, zelo priljubljen. V Inicijativi zatrjujejo, da si bodo prizadevali, da nekdanji cerkveni dostojanstvenik ostane v svoji domovini, ker je slovenski državljan in kjer mu najlažje omogočijo zdravljenje. O razpletu za zdaj lahko samo ugibamo, dodajamo pa mnenje

teologa in odgovornega urednika revije Ognjišče, Boža Rustje, ki je na slovenski javni televiziji dejal, "kako je prepričan, da bo Alojz Uran glede vseh domnevnih obtožb dokazal svojo nedolžnost". V politiki pa potekajo dvojni pro-

Msgr. Alojz Uran

cesi, ki jih vodijo in usmerjajo isti politični prvaki. Na skupnem prizorišču vse stranke, ki pripadajo levemu in desnemu ideološkemu in političnemu bloku, poudarjajo, da je potrebno povečati napore za premaganje globoke in vsestranske krize. Le-ta dobiva nova obeležja. Evropska banka za obnovo in razvoj napoveduje, da bo Slovenija v letu 2013 gospodarsko še bolj nazadovala, saj naj

bi se bruto domači proizvod v državi znižal za dva odstotka. To je največ med vsemimi državami, ki najemajo posojila pri evropski banki za obnovo in razvoj. Ugodnejše pa so napovedi vlade, Banke Slovenije in vladnega urada za makroekonomske analize in

za okoli 7 milijard evrov tako imenovanih slabih posojil vplivnim podjetjem, gospodarskim družbam in posameznikom. Takšni krediti, vsaj v večjem delu, ne bodo nikoli vrnjeni. Bonitetna hiša Mood's v ZDA je našim državnim bankam v prejšnjih dneh občutno znižala vrednost in koristnost, napoveduje pa jim nove, še nižje ocene.

V vladi menijo, da je mogoče zlom celotnega sistema javnih financ preprečiti, morda tudi s sredstvi, ki bi jih pridobili s prodajo delov državnega premoženja. Hkrati pa nekateri finančni izvedenci menijo, da bo morala tudi Slovenija za ureditev svojih financ prositi za pomoč evropsko komisijo. To pa bi pomenilo, tako meni premier Janez Janša, nezaupnico ugledu in prestižu Slovenije.

Ko pa isti strankarski ljudje, ki se zavzemajo za pomiritev in skupno zavzetost pri premagovanju krize v državi, stopijo na politično prizorišče, postanejo nepopustljivi borci za uveljavitev in prevlado svojih "resnic", bodisi na levem bodisi na desnem polu slovenske družbe in države. Zaradi tega ni pričakovati uresničitve

predloga vladne komisije za izvajanje zakona o popravilu krivic, naj vlada sprejme in nato predloži v odločanje parlamentu resolucijo, v kateri bi politično in moralno obsodila komunizem kot sistem in njegove zločine ter počastila upornike proti komunizmu in borbe za suverenost Slovenije. Zoper takšno resolucijo, ki bi bila skladna z evropskimi pravnimi akti o obsodbi totalitarnih režimov, se je izrekel zgodovinar prof. Jože Pirjevec iz Trsta, ki je sicer reden gost in soudeleženec razprav o aktualnih zadevah in temah v Sloveniji.

Pri soočanju strank in politik rdeča zvezda ostaja poglavitni predmet sporov. Revija Mladina ta simbol revolucije in komunizma ponuja v maloprodaji po ceni 14 evrov za majico z rdečo zvezdo, ki ima napis "ne dam rdeče

zvezde". Teolog in časnikar Božo Rustja pa je v novi številki revije Ognjišče o rdeči zvezdi zapisal naslednje: "Dokler je šlo za boj proti okupatorju, so uporniki nosili triglavke (znamenje slovenstva), s slovensko trobojnico. Ko so uporniškemu gibanju vsilili revolucionarni značaj, je triglavko nadomestila titovka, trobojnico pa zvezda. Vsaj na Primorskem so partizani zvezdo doglo skrivali. Bali so se, da bi s tem odbili ljudi".

Predsednik parlamenta dr. Gregor Virant je sprejel odlok o razpisu volitev za predsednika države. Te bodo 11. novembra 2012, torej na Martinovo. Za zdaj je za najvišjo predstavniško funkcijo v Sloveniji prijavljenih 6 kandidatov, med njimi dve ženski.

Marijan Drobež

Kratke

Poletna šola slovenščine za mlade slovenskega rodu

V Domu Soča Centra šolskih in obšolskih dejavnosti Tolmin poteka od 21. julija do 4. avgusta Poletna šola slovenščine, namenjena otrokom in mladostnikom slovenskega rodu, ki živijo v tujini. Tokrat poletno šolo obiskuje 58 mladih od 7. do 17. leta iz 12 držav, so sporočili iz Zavoda RS za šolstvo. Mladi prihajajo iz Avstrije, Belgije, Bosne in Hercegovine, Francije, Hrvaške, Makedonije, Nemčije, Nizozemske, Srbije, Španije, Velike Britanije in ZDA. Zavod RS za šolstvo poletno šolo slovenščine organizira že več kot dve desetletji in v tem času se je udeležilo nad 1300 mladih iz evropskih držav ter drugih celin, na katerih živijo Slovenci in njihovi potomci. Poletna šola je sestavljena iz dopoldanskega programa, ki je namenjen učenju slovenščine, in popoldanskega ter večernega programa, kjer so v ospredju ogledi kulturnozgodovinskih znamenitosti, izleti v naravno-geografska zanimiva okolja ter športno-rekreacijske in druge družabne aktivnosti. Poletno šolo bodo končali v Šolskem centru Tolmin s kulturno prireditvijo, na kateri bodo udeleženci staršem ter širši javnosti v slovenskem jeziku pokazali, kaj vse so se v tem času naučili, spoznali in doživeli.

V polletju večja prodaja mesečnih in tedenskih vinjet, prodaja letnih padla

V prvih šestih mesecih letos se je prodaja mesečnih in tedenskih vinjet v primerjavi z enakim obdobjem lani povečala, prodaja letnih vinjet pa je padla. Po podatkih Darsa je bilo do začetka turistične sezone skupno prodanih 1,3 milijona tedenskih, 295.000 mesečnih in 790.000 letnih vinjet. Prodaja tedenskih vinjet se je glede na enako obdobje lani v prvem polletju letos povečala za skoraj pet odstotkov, prodaja mesečnih pa za nekaj manj kot odstotek. Prodaja letnih vinjet je bila medtem manjša za približno tri odstotke, so za STA povedali v Družbi za avtoceste v RS (Dars). Cestninski nadzorniki Darsa so v prvem polletju letos zaradi neuporabe ali nepravilne uporabe vinjet izdali skupno nekaj več kot 19.000 plačilnih nalozov, kar je približno 2000 manj kot v enakem lanskem obdobju.

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije V letu 2011 se je v Slovenijo priselilo več prebivalcev, kot se jih je odselilo

Po negativnem selitvenem prirastu v letu 2010 se je leta 2011 v Slovenijo znova priselilo več prebivalcev, kot se jih je iz nje odselilo. V Slovenijo se je v tem letu namreč priselilo 2059 prebivalcev več, kot se jih je odselilo. Število priselitev in odselitev v zadnjih letih sicer upada. V letu 2011 se je v Slovenijo priselilo 14.083 prebivalcev, kar je skoraj za desetino manj kot leta 2010, v tujino pa se jih je odselilo 12.024 oz. za četrtno manj kot leta

2010. Za Slovenijo je že več kot desetletje značilno, da se vsako leto odseli več državljanov Slovenije, kot se jih iz tujine vrne. Takšno nihanje se je nadaljevalo tudi v letu 2011. Iz Slovenije se je odselilo 1361 državljanov Slovenije več, kot se jih je priselilo. V letu 2011 se je v Slovenijo priselilo 10.765 oseb s tujim državljanstvom. Največ, 3387, jih je bilo državljanov Bosne in Hercegovine, sledilo jim je 1230 državljanov Kosova in

1174 državljanov Srbije. Državljanstvo ene od držav članic EU je imelo 1990 priseljencev. Največ je bilo državljanov Bolgarije, Italije in Nemčije, je objavil Statistični urad RS. Po njegovih podatkih pa je 943 priseljencev imelo državljanstvo katere od preostalih držav sveta. Med njimi je bilo največ državljanov Ukrajine, Rusije in Kitajske. V letu 2011 se je iz Slovenije odselilo 4679 državljanov Slovenije in 7345 tujih

državljanov. Največ državljanov Slovenije se je odselilo v Nemčijo, Avstrijo in na Hrvaško. V te tri države je namreč odšlo 46,8 odstotka odseljenih slovenskih državljanov. Med tujimi državljani, ki so v letu 2011 zapustili Slovenijo, je bilo največ državljanov republik nekdanje Jugoslavije, ki so se večinoma odseljevali v svoje izvorne države. V Sloveniji je bilo lani registriranih tudi 107.988 notranjih selitev, kar je za 1,3 odstotka več kot leto prej. Med prebivalci, ki so tega leta prijaviili spremembo bivališča, se jih je 80 odstotkov preselilo v drugo občino, ostali pa so se preselili v drugo naselje znotraj iste občine.

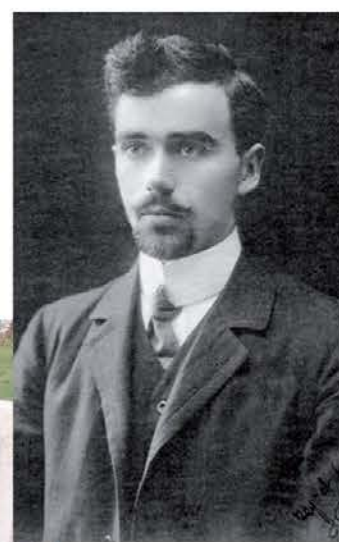
Beograd / Letalsko pionirstvo Spominsko obeležje letalcu Edvardu Rusjanu na kraju nesrečne smrti

Na kraju nesrečne smrti enega od pionirjev svetovnega in legende slovenskega letalstva Edvarda Rusjana v Beogradu je tamkajšnje slovensko veleposlaništvo letalcu postavilo spominsko obeležje. Slovesno odkritje spomenika, ki ga je izdelal in podaril Marmor iz Hotavlija, so pripravili na dan Rusjanovega rojstva. Slovenski letalec je 9. januarja 1911 nesrečno končal življenje v podnožju Kalemegdanske trdnjave, pokopan pa je na beograjskem novem pokopališču. Spomenik je zamenjal dosedanje začasno obeležje na kraju Rusjanove smrti in bo gotovo nov razlog za postanek tudi za številne

obiskovalce Beograda iz Slovenije. Zbrane na slovesnosti je med drugim nagovoril slovenski veleposlanik v Beogradu Franci But, ki je poudaril, da je bil Rusjan prava atrakcija svojega časa ter da so ga v Srbiji sprejeli kot svojega. "Edvard Rusjan je zanimalo zgodovino

Beograda in je postal del naše zgodovine", je v imenu

beograjskih oblasti poudaril namestnik predsednika mestnega sveta Zoran Alimpić. Odkritju spomenika so poleg visokih predstavnikov mesta Beograd prisostvovali tudi predstavniki Letalske zveze Srbije, ki so sodelovali pri pobudi za postavitve obelež-

ja, Letalske zveze Slovenije, Slovenci, ki živijo in delajo v Beogradu, ter drugi gosti iz Slovenije, ki prihajajo iz okolij in ustanov, povezanih z Rusjanovim imenom. Hkrati je veleposlaništvo patriarha Srbske

pravoslavne cerkve Irineja in beograjskega nadškofa in metropolita Stanislava Hočevarja zaprosilo, da spomenik blagoslovita. Edvard Rusjan je bil prvi slovenski letalec. Prvič je poletel na področju Malih Rojc v okolici Gorice, na današnjem goriškem letališču, 25. novembra 1909. Dvokrilno letalo EDA I, s katerim je prvič poletel, je zgradil skupaj z bratom Josipom. Brata sta se januarja 1911 odpravila na turnejo po balkanskih mestih. Po uspešnem nastopu v Zagrebu sta 8. januarja odšla v Beograd. Kljub opozorilom zaradi močnega vetra, se je Edvard 9. januarja 1911 odločil za polet. Po uspelem vzletu je močan sunek vetra zlomil krila letala, ki je nato strmoglavilo ob vznožje Kalemegdana. Edvard je dobil hude poškodbe in umrl med prevozom v bolnišnico. Na njegovem pogrebu se je zbralo kar 14.000 ljudi.

Kolesarski podvig

Okoli Bodenskega jezera

Skupina župljanov cerkve sv. Ivana v Gorici je organizirala zanimiv športno-rekreativni podvig: kolesarjenje okoli Bodenskega jezera (320 km) in še izlet po poteh Primoža Trubarja v Tübingenu in Derendingenu. Na pot se je odpravilo šest kolesarjev, medtem ko je prtljago prevažal kombi, ki ga je dal na razpolago Mladinski dom iz Gorice. Šlo je za pestro in veselo družbo, ki je po večurnem kolesarjenju večere in noči preživljala v campingih ob jezeru. Okolica Bodenskega jezera je polna kolesarskih poti, ki so vzorno urejene in označene; poudariti pa je treba tudi, da šoferji avtomobilov zelo spoštujejo kolesarje in jim vedno dajejo prednost na križiščih. Pot je peljala kolesarje iz Bregenza v Avstriji v Lindau in Friederichshafen v Nemčiji, nato v kraj Stein am Rhein in Švici (z obiskom znamenitih slapov na Renu), pa spet v mesto Kostanz v Nemčiji (z obiskom otoka Reichenau) ter končno spet v Bregenz po južni obali jezera. S kolesom okoli jezera potuje zelo veliko turistov, veliko je družin z majhnimi otroki, še največ pa je starejših moških in žensk. Na kolesarskih stezah je mogoče opaziti poleg normalnih koles tudi

kolesa za invalide, pa še dvojna kolesa in vozičke na kolesih za otroke. Bodensko jezero in okolica predstavljata v resnici srce Evrope: tu že desetletja ni mejnih prehodov, kraji imajo bogata

zgodovino. Tu obstaja tudi kultura čistoče, medlični hišami s cvetjem vseh vrst. Pokrajina je lepo obdelana, posajena s sadnim drevjem in lepimi vinogradi. Za tiste, ki bi želeli napraviti ta podvig, naj povemo, da je mogoče kolesariti in se peljati z barko med posameznimi kraji, da povsod dajejo v najem kolesa in da je turistična ponudba izredno bogata. Po petih dneh kolesarjenja se je skupina odpravila še v Stuttgart, kjer jih je v Slovenskem domu sprejel g. Zvone Štrubelj. V nedeljo, 21.

zela avtomobilske hiše Daimler-Benz-Mercedes, zvečer pa družabnost ob dobrotah žara in petju. V ponedeljek je sledil izlet po krajih, kjer je pred 500 leti deloval Primož Trubar in kjer je tudi pokopan. G. Zvone je po tej poti vodil veliko število ljudi, saj je velik poznavalec življenjske zgodbe slovenskega reformatorja. Trubar je s svojo markantno osebnostjo zaznamoval tudi mesto Tübingen in okolico, kjer nanj spominjajo razni napisi, po njem pa nosijo ime tudi vrtec, dom, ustanove in ulice.

Izsledki študije ekonomista Jamesa Henryja
V davčnih oazah skritih
na tisoče milijard evrov

Premoženje, ki ga bogataši po svetu pred dosegom darčev skrivajo v davčnih oazah, je bilo konec leta 2010 vredno od okoli 17 tisoč milijard do dobrih 25 tisoč milijard evrov, razkrivajo rezultati študije, ki jo je izvedel ekonomist James Henry.

Kot povzema BBC, je neoddavčno bogastvo primerljivo s skupno vrednostjo ameriškega in japonskega gospodarstva, pri čemer številka vključuje zgolj denar na bančnih računih, ne pa luksuznih nepremičnin in drugih dobrin. "Izgubljeni prihodki zaradi neplačanih davkov so po naših ocenah ogromni. Tako veliki so, da

bi lahko občutno spremenili finančno stanje celih držav", opozarja Henry, ki je vrednost denarja, skritega v davčnih oazah, izračunal s pomočjo podatkov

Banke za mednarodne poravnave (BIS), Mednarodnega denarnega sklada (IMF), Svetovne banke in posameznih vlad. "Po drugi strani ta študija razkriva

dobre novice. Svet je odkril ogromen kup finančnega premoženja, ki bi ga lahko uporabili za reševanje najbolj perečih globalnih problemov", še dodaja. V poročilu o raziskavi Henry posebej poudarja učinek, ki bi ga lahko denar iz davčnih oaz imel na 139 držav v razvoju, če bi do njega lahko prišle lokalne davčne uprave. Po njegovi oceni so namreč najbogatejši državljani teh držav od 70. let minulega stoletja do leta 2010 v davčne oaze prenesli najmanj šest tisoč milijard evrov. Poročilo poudarja tudi, da "superbogati" pri izogibanju plačevanju davkov pomaga "podjetna skupina strokovnjakov s področij zasebnega bančništva, prava, računovodstva in investicij". Raziskavo o premoženju, skrite v davčnih oazah, je ob podporni vlad nekaterih držav, ki jih vse bolj skrbi problem utaje davkov, naročila organizacija Tax Justice Network, ki se bori proti davčnim oazam.

Koncert na osrednjem trgu v Palmanovi

Paolo Conte je navdušil
s svojo glasbo in poezijo

Palmanovi je bil v četrtek, 26. julija, koncert, ki ga bomo ljubitelji vrhunske glasbe dolgo pomnili, saj je slovit jazzist, kantavtor, poet Paolo Conte nastopil z desetčlanskim ansamblom odličnih glasbenikov in predstavil lep izsek iz svojega bogatega, že 40-letnega glasbenega dela. Večina poslušalcev gotovo sploh ne ve, da je prav Paolo Conte napisal slovito pesem Azurro, s katero je zaslovel Adriano Celentano, v podzavesti vsakega ljubitelja dobre glasbe pa je prav gotovo njegova neverjetna Un gelato al limone, ki je v Palmanovi na osrednjem trgu v zvezdnatem mestu pod zvezdami odvetnik iz Astija ni zapel, je pa zapel vrsto skladb, ki so številne prisotne več kot le navdušile.

Leta 1937 rojeni Paolo Conte je nastopil na prostem, njegova spremljevalna skupina je ne-

ljubitelje dobre glasbe. Dobre sem zapisal zato, ker Paola Conteja ne moreš samo "stlačiti" v odlični jazz, niti ga ne moreš imenovati samo kantavtor, prav gotovo pa ni rocker in ne pop pevec, kot mu tudi navezanost na ljudsko izročilo ni tuja. Predvsem pa je Paolo Conte odlični pesnik, ki zna preliti svoja občutja v pesmi in nato te pesmi imenitno uglasbi; ne nazadnje je eden redkih italijanskih glasbenikov svetovnega slovesa in zato se nismo čudili nad dejstvom, da je bilo v Palmanovi na koncertu izjemno veliko ljubiteljev njegove glasbe iz Slovenije, Avstrije in Hrvaške. Koncert v Palmanovi je spadal v turnejo, na kateri Paolo Conte predstavlja svoji najnovjši cd-plošči, nov album Nelson in ploščo izbora njegovih največjih uspešnic. Turnejo je Conte z bandom začel že leta 2010, nastopil je že v Londonu, Lizbo-

coze; tudi to pesem smo slišali v Palmanovi.

Neverjeten je Paolo Conte! Kdor ni v Palmanovi pod zvezdami zasanjal, ko je Paolo Conte s svojimi godci zaigral čudovito pesem, poznano pod imenom Milonga, čeprav je njen pravi naslov Alle prese con una verde milonga, nima več srca in ne duše!

Če smo v Palmanovi nekateri, ki Conteja ne slišimo ravno pogosto, če ga sploh kdaj v živo, dobesedno onemeli ob njegovi vrhunski skladbi L'orchestrina, v kateri je prav vsakemu od svojih odličnih godcev dal možnost, da so pokazali, kaj znajo, duet saksofonov je bil nekaj najlepšega, kar lahko v glasbi slišiš!, smo seveda bili presrečeni, ko je zaigral eno najlepših hvalnic jazz glasbi, kar je Sotto le stelle del jazz.

Ja, pod zvezdami smo v Palmanovi poslušali neverjetno dober

Contejev jazz, in kaj zato, če večina ni vedela, da je Paolo Conte zrastle v družini, kjer je oče, sicer po poklicu notar, bil navdušen glasbenik jazzista in je Paolo prav z njim začel igrati klavir, a je tudi Paolov brat Giorgio zrastle v imenitnega bobnarja ter je tudi zato Paolo leta 1974 dokončno obesil odvetniški plašč na klin in se ves posvetil glasbi, a šele potem ko je za druge napisal vrsto uspešnic.

Da je Paolo Conte tudi slikar, ve malokdo, a to, da z ironijo gleda na življenje, vemo vsi, ki imamo radi njegovo glasbo, in smo zares vsi odšli z njim, ko je zapel svojo neverjetno lepo Via come, v kateri vabi zgovorno: "Pridi, pridi z menoj"! In mu tudi zato nismo zamerili, ko je zaigral "kot bis" samo še eno skladbo po končanem koncertu ter stisnil nekaj rok v množici, ki se je zgrnila pod oder, ter pokazal na svoje grlo z zgovorno kretnjo, da pač ne more več.

Vrhunsko!

Jurij Paljk

Foto JMP

verjetno posrečen izbor izjemnih glasbenikov, ki vsi igrajo več instrumentov, sam pa je v Palmanovi, to je nevsakdanje zanj, zapel dve pesmi ob mikrofonu, sicer je bil dobesedno skrit za klavirjem. Prav to, da na koncertu dejansko vidiš samo njegovo glavo in njegovo značilno nagajenost telesa na stran, daje vsemu poseben čar. Preprost oder, svetlobna kulisa je šla od živo rdeče do temno modre, prepričala je tudi oranžna z neverjetno lepo zeleno, sicer pa je bila le glasba tista, ki je očarala

ni, Amsterdamu, Parizu in drugod. Naj omenimo, da je Francija dejansko njegova druga domovina, kar je že samo po sebi zgovorno, saj Francozi ne slovijo ravno po gostoljubnosti na glasbenem področju, sami pa imajo vrsto vrhunskih šansonjerjev, a Paolo Conte jih je že zdavnaj prepričal, kot je Conte tudi cenjen v domovini jazz glasbe, v ZDA. Tudi z imenitno pesmijo o kolesarskem šampionu Bartaliju, ki zmaguje na touru in se Francozi zaradi tega jezijo, je prepričal vse, celo same Fran-

Finančni uspehi prodaje na spletu
Ebay v drugem četrtletju več kot
podvojil dobiček

Ameriški e-trgovinski velikan Ebay je v drugem četrtletju ustvaril 692 milijonov dolarjev čistega dobička, kar je 144 odstotkov več kot v enakem obdobju lani, ko je ta znašal 283 milijonov dolarjev. Ebay je prihodke okrepil na račun uspešnega poslovanja njegovega spletnega plačilnega sistema Paypal, poročila francoska tiskovna agencija AFP. Prihodki tega ameriškega trgovinskega velikana so v drugem trimesečju znašali 3,4 milijarde dolarjev, kar je 23 odstotkov več kot v predhodnem obdobju.

Ebay večino svojih prihodkov ustvarja z zaračunananjem provizije prodajalcem v spletnih trgovinah, prihodke pa ustvarja tudi s spletnim plačilnim sistemom Paypal. Paypal je omenjeno trimesečje sklenil

s 113,2 milijona aktivnih registriranih računov, kar predstavlja 13 odstotkov več aktivnih računov kot v enakem obdobju lani. Paypal sicer več kot polovico prihodkov ustvari zunaj ZDA.

"Imeli smo uspešno drugo četrtletje", je ob objavi rezultatov zapisal izvršni direktor Ebaya John Donahoe. Med razlogi za uspeh je poudaril prodajo pametnih telefonov in tabličnih računalnikov, ki se je v zadnjem času opazno povečala.

John Donahoe

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.it
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 31. julija, ob 14. uri.

Slovensko zdravniško društvo Trst Gorica

Zelena Koroška za sprostitev in umiritev duha

Po že dobro ustaljeni navadi, ki bi jo bilo res škoda prekinjati, se je Slovensko zdravniško društvo Trst Gorica tudi letos odpravilo na dvodnevni izlet na Koroško, ki je imel tokrat bolj sprostitven značaj. Kar lepa skupina članov in prijateljev društva se je zbrala na Dunajski cesti na Opčinah, blizu spomenika padlim, in se na toplo sončno soboto, 30. junija 2012, z udobnim manjšim avtobusom slovenskega avtoprevoznega podjetja s Koprškega, pod spretanim sofitranjem včasih kar drznega Marka, odpeljala po slovenski avtocesti na Avstrijsko čez prelaz Ljubelj v Karavankah. Tam jih je na trdo delo taboriščnikov, ki so morali kopati predor, bridko opomnil spomenik. Vseskozi je veselo razpoložene izletnike pozdravljala zelena pokrajina z listnato-iglastim gozdom, potem pa z zorečimi pšeničnimi polji. Med potjo se je, obsijano od sončnih žarkov, zablestelo tu pa tam znamenje; eno je še posebno pritegnilo pozornost zaradi čudovite stožčaste strehe iz skodel. Ob "zelenem morju koroške" pa se je prikazalo drugo s čebulastim ostrešjem, ko je avtobus že zavijal na stransko pot, ki je peljala do gostišča Hiša ob jezeru v Zgornjih Zamanjah. Manjši hotel ima čudovit razgled na Za-

blaško jezero; travnato pobočje, na katerem se tu pa tam dviga drevo, se spušča prav do jezera, kjer je možen dostop do vode. Nekateri "zdravniški popotniki" so to priliko zelo dobro izkoristili in zaplavali po vabeči sladkovodni gladini. Zablško jezero (Turnerseer) s površino 44,5 ha in z globino 13 m, v občini Škocjan v Podjuni, leži južno od večjega in turistično bolj znanega Klopinskega jezera. Spada med toplejša kopaliska jezera v Evropi, kajti njegova voda včasih dosega celo 28 stopinj C. Pozimi pa zaledeni, tako da se na njem lahko drsajo. Skupaj z Malim jezerom sta zaščiteni. Kljub temu pa je pohodniški krog ob bregu nemogoč, ker imajo lastniki zemljišč ograjen dostop do jezera. Tudi v Avstriji, pozorni na naravne lepote, ni vse idealno! Na vzhodni strani tega hotelčka, kjer so izletniki kosili, večerjali in prenočevali in kjer jih je kot zmeraj prijazno in gostoljubno sprejel dr. Franci Wutti, se je širilo prostrano zlato žitno polje, valjujoče v vetru.

Sobotno popoldne so gostje preživeli deloma v družbi članov društva Danica, deloma pa ... ptičev. Najprej so si šli v spremstvu dr. Francija Wuttija ogledat Kulturni dom Danica v Šentprimozu, ki je l. 2000 obeležil dvaj-

setletnico delovanja. Ob tej priložnosti so izdali zajetno dvojezično brošuro, v kateri so opisani "udarniška gradnja" tega kul-

turnega hrama, prehojena kulturna pot, zabeležena z zapisi in mnogimi fotografijami, pa še marsikaj zanimivega. Prostore Kulturnega doma sta jima razkazala Stanko Wakounig, kar petindvajset let predsednik Slovenskega društva Danica, in sedanji mladi predsednik Franc Wakounig in jim na kratko obnovila

zgodovino delovanja društva ter omenila uspehe in težave. V tem domu je sedež Slovenskega prosvetnega društva Danica; tu imajo vaje, prireditve, seje, šolanja, v dvorani pa koncerte, gledališke predstave in drugo. Gradnja tega doma se je začela l. 1978 na spodbudo Janeza Wutteja - Luce. Pomagat so jim prišli marsikateri prijatelji iz južne Koroške. V njem danes deluje mešani pevski zbor Danica, ki šteje nad 50 pevk in pevcev, usta-

smrti l. 2008 pa je vodenje prevzela njegova hčerka Anica Maraž Kežar. Več let je deloval in po krajšem premoru je spet oživel Trio Korotan s pevci. V SPD Danica je živahna tudi dramska skupina Teatr Danica, ki ji je uspelo se prebiti v finalni del Linhartovega srečanja, Srečanja gledaliških ljubiteljskih skupin iz Slovenije in zamejstva. Zelo dejavna je še Mladinska gledališka skupina Teatr Danica ml., ki je bila nagrajena na mladinskem gleda-

Kogelnik (1935-1997); to je bilo njeno zadnje delo pred smrtjo. Koroška narava je pokazala svoje mogočno skalnato lice, seveda med zelenino gozda, ko so se izletniki povzpeli do žuborečega Podkanjskega slapa v Podkanji vasi v gorskem masivu Obir. Pogled na pršenje tisočernih vodnih kapljic je bil res enkratno.

Po kosilu v hotelu Hiša ob jezeru jih je v do podrobnosti načrtovanem in lepo izoblikovanem vrtu počitniške hiše v Škocjanu v Dobri vasi ob Klopinskem jezeru pričakal dr. Matevž Grilc, nekdanji predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev. Z dr. Rafkom Dolharjem sta "stara" prijatelja. Skrbno izbrane rastline njegovega vrta spremljajo gosti prav do jezera, kjer ima dr. Grilc ob rožnatih cvetovih lovanja osebni pomolček. Vaba je bila v zelo vročem popoldnevu res "slastna", zato so si nekateri oblekli kopalke in se predali vodi Klopinskega jezera (Klopeiner See), ovalne oblike, ki leži v ledeniški kotanji na nadmorski višini 446 m v Podjuni in ima največjo globino 46 m; v Celovški kotlini je najtoplejše med vsemi jezeri. Dr. Grilc je tržaškim in goriškim gostom povedal marsikaj o tem zelo razvitem turističnem kraju, o polpretekli zgodovini na tem koščku koroške zemlje, pa tudi o večnih težavah, s katerimi se morajo ne-nehno ukvarjati koroški Slovenci, ki se pač morajo boriti za vsako dvojezično tablo in seveda za vse ostale pravice, ki jim jih

Podkanjski slap

Pogled čez - Kmetija Mlečnik

Valter Mlečnik, Bukovica

Na našem potepanju po Primorski nas je tokrat zaneslo v Bukovico k Valterju Mlečniku in njegovi družini, ki jo v vasi najdemo na hišni številki 31. Bukovica se nahaja v spodnji Vipavski dolini nedaleč od Volčje Drage, in sicer v občini Renče-Vogrsko. Vas je rojstni kraj slikarja Zorana Mušiča, ki je umrl v Benetkah leta 2005, na svoji dolgi slikarski poti pa se je uveljavil predvsem kot pričevalec iz taborišča smrti druge svetovne vojne.

Valter Mlečnik s svojo družino - njegova hčerka Lea se ponaša z naslovom Vipavske vinske kraljice - prebiva v velikem poslopju; že sam pogled nanj pa nam razkriva, da se je tu v preteklosti marsikaj dogajalo. Kdor pride na obisk in se zatopi v pogovor z Valterjem, pa lahko kaj kmalu zazna, da je Valterju ukvarjanje s trtami in vinom več kot poklic, užitek ali morda oboje skupaj, ampak je to zanj postalo prava življenjska filozofija oziroma modus vivendi.

Valter je na svoji izobraževalni poti najprej končal poklicno šolo, nato je še tri leta obiskoval večerini strojni tečaj. Do leta 1986 je bil zaposlen v podjetju, istočasno pa je delal doma; vse skupaj pa je sčasoma postajalo prezahtevno. Po osmih letih je zato dal odpoved ter se posvetil izključno domačemu posestvu. Ni se seveda zadovoljil z dotedanja izobrazbo, zato je opravil tudi kletarski tečaj, ki mu je ponudil možnost stekleničenja vina. Leta 1989 je bila pri Mlečniku narejena tudi prva uradna polnitev, medtem ko so poskusne potekale že prej. V Bukovici na legi Sveti Ivan imajo Mlečnikovi posajene chardonnay, rebulo in tokaj, v Biljah pa na legi Marjetnica raste merlot. Skupaj je vinogradov za de-

vet hektarjev. Trte so po navadi sajene gosto, zadržane in se ne vršičkajo. Sistem dela je podrejen načelu, da se veča naravna odpornost trte. Z uporabo današnjih sintetičnih zaščitnih sredstev, še posebno sistemikov, se namreč povečuje odpornost boleznim, torej peronospori oziroma oididi. Trte naj bodo po Valterjevem mnenju zato malo obremenjene,

že v samem vinogradu pa je tako vzpostavljena naravna harmonija snovi. Ko se tako pridelano grozdje pripelje domov, je zadoščeno vsem pogojem, da se bo zorenje vina tudi v kleti nadaljevalo po isti poti. V zvezi s tem naj povemo, da je leta 2005 Valter podpisal pogodbo s kontrolno ekološkega kmetijstva, danes je torej celotna njegova kmetija v ekološki kontroli. Od leta 2001 je namreč delal poskuse z nemškimi izdelki, s katerim je bilo ustvarjeno skropivo, ki ga v Sloveniji uporabljajo samo Mlečnikovi. Gre za krušni napitek, ki ga proizvajajo v Nemčiji, pridobiva pa se z mlečnokislinsko fermentacijo kruha iz treh žit, in sicer rži, ječmena in pšenice. Moka mora biti polnozrnata, pridobiva pa se iz ekološke proizvodnje. Ta izdelek ne vpliva samo na rastline, ampak tudi čisti zemljo in v njej vzpostavlja neko naravno ravnovesje. Danes spuščajo v zrak marsikaj, česar se potem navzamemo prav vsi, pa naj bomo pri izpušnih soudeleženi ali ne. Ravnovesje gre torej vzpostavljati ne s kemijo, ampak z naravnimi snovmi, ki jih je danes na tržišču že kar nekaj, je prepričan Valter. Mlečnikovi prodajajo štiri sorte

vina, ne pa vedno vse, ker veliko tudi zmanjka. Glede dela v kleti Valter izrecno poudarja dejstvo, da je na levi strani etikete zapisan natančen datum stekleničenja ter količina sulfidov, ki jih vino vsebuje. Kupec torej ve, kaj pije. Vino se stekleniči vedno dve leti po trgatvi, nato steklenice počivajo še najmanj dve ali tri leta v kleti. Mlečnikovi namreč ne prodajajo odprtih vin, ampak samo stekleničena.

Valter (tudi s kančkom ponosa) poudarja, da ekološko kmetijstvo pomeni prepoved uporabe umetnih gnojil, sintetičnih zaščitnih sredstev, med katere seveda ne spadajo bakreni in žvepleni pri-

Lea Mlečnik

pravki, ki so v ekološkem kmetijstvu dovoljeni, seveda v omejeni količini. Nadalje se ne smejo uporabljati herbicidi, fungicidi (sistemiki), insekticidi itd. Valter je namreč prepričan, da, če je v vinogradu ravnovesje, problemov ne spadajo niti gensko spremenjeni organizmi, za živali pa je obvezen izpust na prosto. Kam pa sega Mlečnikovo tržišče? Slovenija je seveda vedno po-

memben trg, ki pa postaja vse težji. Mode se namreč spreminjajo. Trta seveda ni krompir, ki se sadi iz leta v leto. Mi smo del narave, v kateri je vse med seboj povezano, pravi Valter. V tem veljajo za vse enake zakonitosti. Trta je živo bitje, prav tako je za Valterja vino. Vsaka stvar se torej rodi z nekim lastnim značajem, ki je edinstven. Tega značaja se ne smemo dotakniti. Pridelava vina namreč Valter primerja vzgoji otroka, kateremu značaja ne sme spreminjati, ampak mu le prenesti vsa lastna prepričanja. Tako je z vinom, ki kot otrok v svojem otroštvu potrebuje največjo nego. Mlečnik se je vsekakor uveljavil

tudi na italijanskem tržišču, saj je bil njegov tedanji način pristopa za Slovenijo morda malce preveč inovativen. Veliko se je Valter namreč družil z zamejskimi vinarji, nato pa se mu je leta 1991 odprla pot v Italijo. Leta 2004 se je začel njegov izvoz na Japonsko, sedaj pa išče možnosti za prodor na ameriško tržišče.

Valter je tudi član konzorcija ViniVeri, ki enkrat na leto prireja sejem v Cerei nedaleč od Verone. Vsak, ki vanj pristopi, mora podpisati izjavo, s katero se obveže, da bo čim bolj naravno obdeloval grozdje in vino. Kakšni pa so Valterjevi izzivi za prihodnost? Prepričan je, da je treba imeti pred seboj dejstvo, da smo priča poplavi vin, saj so bile s trtami nasajene velike ravninske površine, medtem ko so bili nekdanji vinogradi bolj na gričevnatih legah.

Ob koncu najinega pogovora je Valter poudaril, da je bistvenega pomena pot, ki jo je prehodil. Razvoj se namreč ni zgodil hitro, ampak je trajal kar nekaj časa in je bil posledica tudi velikih odrekanih. Zgodilo se je namreč, da so Mlečnikovi kdaj zaradi lastnega prepričanja in premočrnosti izgubili celo letino grozdja ali velik del.

Primož Sturman

kratijo avstrijske oblasti. Slovenski vladi je pravzaprav bolj do tege, je poudaril dr. Grilc, da ima dobre odnose z avstrijsko oblastjo, kot da bi se bolj bojevitno borila za pravice koroških Slovencev. Tudi obzorje v prihodnosti ni preveč rožnato ...

Prezgodaj je prišla ura odhoda in izletniki so se namestili na sedežih v avtobusu in se odpeljali domov v upanju, da bodo ujeli vsaj del finalne tekme evropskega prvenstva v nogometu. Razpoloženje med vožnjo je bilo kot vselej sproščeno, saj je bila tudi tokrat na voljo vabljiva "potujoča ambulanta" dr. Mirana Dolharja, ki s svojimi naravnimi zdravili preprečuje vsako želodčno nadlogo, a tudi lepo poživilja vzdušje. Dr. Marjan Spetič je izrekel pohvalne besede za dobro organizacijo izleta in se seveda pri tem zahvalil dr. Wuttiju, ki je tudi tokrat izbral tako zanimive kulturne naravne točke in velikodušno ter prijazno spremljal zamejske kolege na dvodnevnem potepanju po prelepi Koroški. Zahvala je šla tudi gospe dr. Elviri Kalc Feri za opravljeno tajniško delo in dr. Rafku Dolharju, ki tako zavzeto opravlja predsedniško nalogo. Besede zahvale je bil deležen tudi zgovorni šofer Marko za svojo profesionalno brezhibnost.

Iva Koršič